

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ОБЛІКОВО-ФІНАНСОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

**МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ
ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ І МОЛОДИХ УЧЕНИХ**

«МОЛОДЬ, НАУКА, БІЗНЕС»

**6 – 7 жовтня 2021 р.,
м. Миколаїв, Україна**

Миколаїв

2021

**Міністерство освіти і науки України
Миколаївський національний аграрний університет
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
Херсонський національний технічний університет
Університет імені Альфреда Нобеля
Дніпровський державний аграрно-економічний університет**

**МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ
ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ І МОЛОДИХ УЧЕНИХ**

«МОЛОДЬ, НАУКА, БІЗНЕС»

**6 – 7 жовтня 2021 р.,
м. Миколаїв, Україна**

**Миколаїв
2021**

Друкується за рішенням вченої ради обліково-фінансового факультету Миколаївського національного аграрного університету (протокол № 2 від 24 вересня 2021 року).

Молодь, наука, бізнес : матеріали Всеукр. інтер.-конф. здоб.вищ.освіти і мол.учених, 6-7 жовтня 2021 р., Миколаїв. Миколаїв : МНАУ, 2021. - с. 86.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Шебанін В.С., д-р техн. наук, професор, академік НААН, ректор МНАУ; Новіков О.Є., д-р екон. наук, професор, проректор з наукової роботи МНАУ; Вишневська О.М., д-р екон. наук, професор, декан обліково-фінансового факультету МНАУ; Андрусів У.Я., канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри теорії економіки та управління Івано-Франківського технічного університету нафти і газу; Волосюк Ю.В., канд. техн. наук, доцент, завідувач кафедрою інформаційних систем і технологій МНАУ; Дубініна М.В., д-р екон. наук, професор, завідувач кафедрою обліку і оподаткування; Потриваєва Н.В., д-р екон. наук, професор, завідувач науково-дослідним відділом МНАУ; Сіренко Н.М., д-р екон. наук, професор, завідувач кафедрою фінансів, банківської справи та страхування МНАУ; Довгаль О.В., д-р економічних наук, доцент, завідувач кафедрою економічної теорії і суспільних наук МНАУ.; Пінчук Т.А., кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку, аудиту і оподаткування Херсонського національного технічного університету; Приходько І. П., доктор державного управління, професор, завідувач кафедрою обліку, аудиту та управління фінансово-економічною безпекою Дніпровського державного аграрно-економічного університету; Сарапіна О.А., доктор економічних наук, професор, завідувач кафедрою обліку, аудиту і оподаткування Херсонського національного технічного університету, Сімків Л.Є., доктор економічних наук, доцент, завідувач кафедрою теорії економіки та управління Івано-Франківського технічного університету нафти і газу.

У збірнику наведено матеріали Всеукраїнської студентської інтернет-конференції «Молодь, наука, бізнес», де викладено результати наукових досліджень здобувачів вищої освіти. Результати можуть бути використані для подальших досліджень, формування наукових ідей.

Миколаївський національний
аграрний університет, 2021

ТЕМАТИЧНІ НАПРЯМИ КОНФЕРЕНЦІЇ:

1. Соціально-економічний розвиток держав світу.
2. Інноваційні рішення та процеси у сферах й галузях економіки.
3. Розвиток сфер діяльності за сучасних технологій, штучний інтелект.
4. Бізнес-ідеї та новітні технології у галузях економіки.
5. Інтеграція освіти, науки і бізнесу – вимоги сучасного світу.
6. Трансформаційні процеси, розвиток аграрного сектора та сільських територій.
7. Екологічна безпека держави і захист територій.
8. Інтелектуальна власність. Інтелектуальний капітал: вплив на економічне зростання, суспільство, споживання.

Кафедра обліку і оподаткування
ЯКІСНА ІНВЕРТАРИЗАЦІЯ – ЗАПОРУКА ЗНИЖЕННЯ РИЗИКІВ ПРИ
ПРИЙНЯТТІ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

О.С. Кравчук, здобувач вищої освіти групи БМБ 2/1 обліково-фінансового факультету, МНАУ

Д.О. Світящук здобувач вищої освіти групи ОО-1мб факультету бізнесу та сфери обслуговування, Державного університету «Житомирська політехніка»

Анотація: Розкрито мету проведення інвентаризації як одного з засобів забезпечення достовірності бухгалтерських даних. Проаналізовано ставлення практикуючих бухгалтерів та адміністрації підприємств до процесу проведення інвентаризації та оформлення її результатів. Сформульовано основні переваги якісного проведення інвентаризації на підприємстві.

Ключові слова: інвентаризація, активи, зобов'язання, процедура контролю

Інвентаризація є одним з найважливіших елементів методу бухгалтерського обліку. Мета її проведення – забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності підприємства. Під час інвентаризації активів і зобов'язань перевіряється і документально підтверджується їхня наявність, стан, відповідність критеріям визнання та оцінка [1,2]. Чи завжди так розуміють мету інвентаризації представники адміністрації господарюючого суб'єкта? Ні, нажаль, на практиці керівники та бухгалтери (переважно малих підприємств) нерідко сприймають інвентаризацію як на щось непотрібне, без чого цілком можна обійтися.

Вивчення обговорення цієї теми на професійних форумах, дозволило визначити основні мотиви та фактори небажання проводити інвентаризацію на підприємстві, а саме: впевненість, що існують такі виробництва, де провести інвентаризацію неможливо; переконання, що, якщо результати інвентаризації цікаві для директора або власника, то саме вони й мають безпосередньо її проводити; небажання пояснювати керівництву, що робити по закінченні інвентаризації з її результатами; не розуміння керівництвом важливості прийняття рішень за виявленими розбіжностями. Звичайно, під тиском мотивованих представників адміністрації підприємств інвентаризацію все ж проводять. Але й тут не обходиться без проблем.

Відомо, що інвентаризація може бути реальною, а може бути формальною. Досить часто обліковці йдуть саме цим шляхом. Чи прийнятна така позиція для бухгалтера-професіонала? Ми наводили нормативне визначення мети проведення

інвентаризації. Отже, власники підприємства, його керівники, інвестори та інші користувачі фінансової звітності мають бути впевнені в достовірності даних бухгалтерського обліку. Зрозуміло, що якщо склад активів і зобов'язань не підтверджено перевіркою їхньої наявності або перекручено у фінансовій звітності, то прийняті на основі фіктивних даних балансу управлінські рішення можуть виявитися помилковими та призвести до погіршення фінансового стану підприємства й навіть до банкрутства [3].

Ознаками такої формальної інвентаризації можуть бути: швидкість її проведення (виникає підозра, що інвентаризація або була проведена з порушеннями, або взагалі реально не проводилася); відсутність на документах підписів усіх членів інвентаризаційної комісії або підозра у справжності підписів (наприклад, під час інвентаризації працівник був у відпустці або на лікарняному, а його підпис є в інвентаризаційній відомості); повний збіг фактичних та облікових даних. Своєчасне виявлення фіктивної інвентаризації дозволить підприємству уникнути збитків та вжити заходів проти несумлінних співробітників.

Водночас, реальна, якісна інвентаризація – це ефективна процедура внутрішнього контролю, засіб забезпечити внутрішню економічну безпеку підприємства, виявити неефективність внутрішніх процесів, попередити різні протиправні дії співробітників й випадки нерационального використання майна. Професіональний підхід не лише відповідає законодавчо-нормативній базі, але й забезпечує реальну користь підприємству, оскільки виявлені нестачі й надлишки найчастіше пов'язані не тільки з банальними помилками через неухважність. Вони можуть свідчити про розкрадання і псування майна, порушення технології виробництва, нереальні норми списання ТМЦ, махінації із цінностями та документами, шахрайство. А це, у свою чергу, сигналізує про проблеми в бізнес-процесах підприємства: або вони порушуються (відсутній контроль, має місце недбалість), або є неефективними та вимагають доопрацювання.

Інвентаризація сприяє вдосконаленню операційної діяльності підприємства, оскільки дозволяє: виявити справжні причини розбіжностей між обліковими та фактичними даними про матеріальні цінності, встановити осіб, що винні у

розкраданнях і зловживаннях, притягнути їх до відповідальності. Систематична інвентаризація дозволяє адміністрації отримувати актуальну інформацію про майно підприємства та, на основі отриманих даних, координувати свої дії.

Література:

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 01.10.2021).

2. Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань. Наказ Міністерства Фінансів України 02 вересня 2014 р. № 879. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text> (дата звернення: 01.10.2021).

3. Демідова А. Інвентаризація на підприємстві: потрібен професійний підхід, а інакше в ній немає сенсу. *Баланс*. 2020. № 43. С. 33 – 47.

Abstract: The purpose of the inventory as one of the means of ensuring the reliability of accounting data is revealed. The attitude of practicing accountants and administration of enterprises to the process of inventory and registration of its results is analyzed. The main advantages of high-quality inventory at the enterprise are formulated.

Keywords: inventory, assets, liabilities, control procedure

*Науковий керівник – Дубініна М.В.,
д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри обліку і оподаткування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв*

УДК 004.8

РОЛЬ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ ПІДПРИЄМСТВА

*І. В. Нестерчук, здобувач вищої освіти групи Б 3/2
обліково-фінансового факультету, МНАУ*

Анотація: Досліджено штучний інтелект, визначено його роль в бухгалтерському обліку підприємства. Висвітлено переваги та недоліки через застосування штучного інтелекту.

Ключові слова: штучний інтелект, бухгалтерський облік підприємства.

В наш час науковці та вчені світу створюють все більше нових технологій, впроваджуючи їх у життя держави, або в окремі сегменти ринку. Трендом на сьогодні є штучний інтелект, який діє майже у всіх сферах діяльності людини. Штучний інтелект є новим продуктом людства, за яким машина може вчитися використовуючи людський розум та досвід, пристосовуватись до нових умов у межах його діяльності та компетентності, виконувати ті ж функції, що й людина але з меншими часовими затратами. Серед молодих вчених та науковців сьогодні, які займалися вивченням штучного інтелекту, найяскравішими

представниками є Макс Тегмарк [2] та Бенджамін Джокела [3]. У своїх вчені вони чітко окреслюють всі переваги та недоліки, механізм взаємодії в різних галузях економіки, зокрема в бухгалтерському обліку.

Зі зростанням вимог споживачів, підприємства почали звертатись до нового виду робочої сили – штучного інтелекту. Оскільки машина за короткий період часу може проаналізувати величезний обсяг даних, його почали масово застосовувати у бухгалтерському обліку підприємств, а також у фінансових галузях економіки, маркетингу, адже тут найчастіше використовуються цифри, і кожна помилка коштує дорого.

Людина – унікальна істота наділена розумом, яка відрізняється від інших жителів планети тим, що здатна мислити на зовсім іншому рівні, їй немає аналогу. Але двадцять перше століття кардинально змінило наше життя. Раніше ми лише могли уявляти штучний інтелект, а зараз він майже скрізь. Там, де колись людина була незамінною, зараз штучний інтелект її заміняє і навіть може витіснити на другу сходинку. Такі зміни нами було досліджено на рівні підприємства, у якому раніше лише людина могла виконувати всі процеси, і як змінилась ситуація з впровадженням штучного інтелекту.

Кожне підприємство прагне отримати прибуток і задля цього ставить перед собою різні плани та завдання, які в процесі своєї діяльності виконує. Останнім часом двадцять першого століття стало актуальним впровадження штучного інтелекту на підприємства. Це зумовлено тим, що штучний інтелект позиціонує себе як точний і найголовніше – швидкий та малозатратний ресурс на ринку. Підприємство аналізує всі можливі затрати та майбутні доходи від нового продукту, зважає всі «за» та «проти», і розуміє що це вигідно. На відміну від працівника машині не потрібна їжа, виплачувати їй заробітну плату, видавати відпустки, швидко виконує всі примітивні операції і обробляє великий обсяг даних за лічені хвилини. Прогрес дійшов навіть до того, що обчислювальна машина може самостійно складати різного роду звітність, на рівні коду і програмування знаходити та усувати помилки, які працівник міг би не помітити.

Окрім переваг, штучний інтелект також має головний недолік – він працює в мережі Інтернет та залежить від електрики, і всі дані знаходяться на цьому пристрою. В будь-який момент може стати відключення електрики і всі дані, котрі зберігаються на робочому столі ноутбука або комп'ютера, можуть просто зникнути. Так як вся інформація кодується та зберігається в хмарі обчислювальної машини, велика ймовірність того, що буде здійснена атака на конфедераційну інформацію підприємства. Впровадження штучного інтелекту тягне за собою як позитивні, так і негативні наслідки. Все оновлюється, відбувається систематизація обліку, операції та розрахунки проходять швидко, а найголовніше – точно. Але різкий перехід до нового методу ведення бухгалтерського обліку на підприємстві зумовлює скорочення робочих місць, що несе за собою збільшення рівня безробіття в країні.

Література:

1. Baker Tilly : сайт порталу. URL : <https://bakertilly.ua/news/id46419> (дата звернення 03.10.2021)

2. Тегмарк М. Життя 3.0. Доба штучного інтелекту / пер. з англ. Зорина Корабліна. К.: Наш формат. 2019. 432 с. URL : <https://kniga.biz.ua/pdf/25862-Zjittya.pdf> (дата звернення 03.10.2021)

3. Джокела Б. Слияние искусственного интеллекта и «Интернета вещей». Control engineering Россия. 2019. №2 (80). URL : <https://controleng.ru/innovatsii/iskusstvenny-j-intellekt/aiot/> (дата звернення 03.10.2021)

4. Justin Hatch. Harnessing The Power Of Artificial Intelligence In Accounting. Онлайн-стаття. 2021. URL : <https://www.forbes.com/sites/forbestechcouncil/2021/03/05/harnessing-the-power-of-artificial-intelligence-in-accounting/?sh=2e584d111dae> (дата звернення 03.10.2021)

5. Everest : сайт порталу. URL : <https://www.everest.ua/shtuchnyj-intelekt-i-povyazani-z-nym-tehnologiyi-kardynalno-zminyuyut-biznes-landshaft-i-strategiyi-rozvytku-pidpryyemstv/> (дата звернення 03.10.2021)

Abstract: Artificial intelligence has been studied, its role in enterprise accounting has been determined. The advantages and disadvantages of using artificial intelligence are highlighted.

Keywords: artificial intelligence, enterprise accounting.

*Науковий керівник – Потривасва Н.В.,
д-р екон. наук, професор,
професор кафедри обліку і оподаткування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв*

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ

І. В. Сухорукова, здобувач вищої освіти групи Мен 3/1 факультету менеджменту, МНАУ

Анотація: Розглянуто напрями розвитку інноваційних технологій, основні особливості їх впровадження та перспективи інформаційних технологій в бухгалтерському обліку.

Ключові слова: інформаційні технології, бухгалтерський облік, інновації, система обліку, фінанси.

Завдяки розвитку науково-технічного прогресу в економіці та впровадженню інновацій-інформаційних технологій досягнуто вирішення актуальних проблем сьогодення. Однією з цих сфер є бухгалтерський облік, де чітко налагоджена система обліку забезпечує управлінські потреби оперативною та достовірною інформацією.

Метою роботи є дослідження основних результатів впроваджень інновацій в інформаційні технології, їх використання та перспективи вдосконалення інформаційних та облікових технологій в бухгалтерському обліку.

Питанням впливу інновацій на діяльність обліку приділяли увагу у своїх працях як іноземні, так і вітчизняні вчені, зокрема: М.М. Бенько, М.Т. Білуха, О.С. Височан, В.П. Завгородній, С.В. Івахненко, Л.А. Козаченко, О.І. Лугова, Є.В. Мних, Н.В. Потриваєва, М.С. Пушкар, Б. Твісс, В.Д. Шквір, Й. Шумпетер та інші. Проте, потребують подальших досліджень результати впровадження інформаційних технологій у ведення бухгалтерського обліку через вивчення тенденцій їх розвитку.

Використання сучасних інформаційних технологій сьогодні – необхідна умова успішного функціонування бізнесу. Програмне забезпечення бухгалтерського обліку використовується на підприємствах будь-яких розмірів та організаційно-правових форм господарювання. Автоматизація ведення бухгалтерського обліку та управління економічною безпекою підприємств є сучасною тенденцією, яка не втратить своєї актуальності, враховуючи глобальну діджиталізацію та розвиток безконтактної економіки.

Перспективи застосування у сфері бухгалтерського обліку мають такі інформаційні технології, як:

- хмарні технології;
- технології програмних роботів та штучного інтелекту;
- технології блокчейн;

«Хмарними» технологіями (cloud computing) є технології обробки цифрових даних, за допомогою яких комп'ютерні ресурси надаються інтернет-користувачеві як онлайн-сервіс. Перевага цієї технології полягає в тому, що користувач має доступ до власних даних, але не повинен піклуватися про інфраструктуру, операційну систему та програмне забезпечення, із якими він працює [1].

Прикладом використання технологій програмних роботів та штучного інтелекту є технології програмних роботів і штучного інтелекту для автоматизації бізнес-процесів на підприємствах є технологія (Robotic process automation, RPA) [2]. У традиційних системах розробник створює список дій для автоматизації завдання з використанням програмних інтерфейсів або мови (API). Натомість у RPA програмний робот відтворює дії людини, взаємодіючи з інтерфейсом системи. RPA-система розробляє список дій, спостерігаючи за тим, як користувач виконує завдання в графічному інтерфейсі програми [3].

Технологію блокчейн пов'язують з революцією в інформаційній інфраструктурі, яка лежить в основі фінансових послуг і багатьох інших сферах діяльності. Застосування технології блокчейн веде до створення реєстру або облікової книги записів про події у цифровому середовищі. Завдяки цій технології створюється база даних з високим рівнем захисту від фальсифікації чи знищення записів [4,5].

Отже, можемо спостерігати, що у 2021 році існує декілька різних інформаційно-новітніх технологій для ведення та автоматизації бухгалтерського обліку. За допомогою цих технологій відбувається прискорення процесу обліку, таким чином підвищується продуктивність працівників та підприємства.

Література:

1. Любимов М.О., Кулик В. А. Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. 2019. № 2 (93). С 41–46.

2. Цифровые технологии в бухгалтерской и аудиторской деятельности. GRC REVIEW. 2018. URL: <https://bizeducate.com/11/2018/tsifrovye-tehnologii-vbuhgalterskoj-i-auditorskoj-deyatelnosti> (дата звернення: 05.10.2021).

3. RPA_Robotic process automation. 2019. URL. <http://www.tadviser.ru/index.php> (дата звернення: 05.10.2021).

4. Соколова Т.Н., Волошин И.П., Петрунин И.А. Преимущества и недостатки технологии блокчейн. Экономическая безопасность и качество. 2019. № 1 (34). С. 49–52.

5. Потриваєва Н. В. Адаптація бухгалтерського обліку до цифровізації економіки / Н. В. Потриваєва, Л. А. Козаченко, О. І. Лугова // Збірник тез доповідей VI Міжнародної науково-практичної конференції «Бухгалтерський облік, оподаткування, аналізі аудит: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку». Чернігів : НУ «Чернігівська політехніка». 27 листопада 2020. С.98-99.

Annotation: New directions of development of innovative technologies, the main features of their production and prospects of information technologies in accounting are considered.

Key words: information technologies, accounting, innovations, accounting system, finance.

*Науковий керівник – Потриваєва Н.В.,
д-р екон. наук, професор кафедри обліку і оподаткування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв*

УДК 631.1

ФІНАНСОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

І. І. Недбайло, здобувач вищої освіти групи Б 3/2

обліково-фінансового факультету, МНАУ

Анотація: Досліджено проблеми становлення та шляхи зміцнення фінансового потенціалу аграрного сектора країни. Визначено заходи щодо підвищення конкурентоспроможності країни на світовому ринку.

Ключові слова: аграрний сектор, фінансовий потенціал, фінансові ресурси, сезонність, фінансова підтримка.

Перебуваючи в економічно нестабільних умовах, сектори національної економіки є слабкими та майже неконкурентоспроможними на міжнародному ринку. На сьогоднішній день, важливим джерелом надходження як національної, так й іноземної валюти в країну є продукція сільського господарства, виробництво якої на сьогоднішній день складає достатньо розвинену частину структури економіки України. Аграрний сектор є важливою складовою

української економіки, оскільки від нього залежить економічна стабільність та зростання якості життя населення.

Вивченням питань та вирішенням поставлених проблем аграрного сектора займалися відомі науковці, серед яких О. Вишневська [1], М. Дем'яненко [2], М. Малік [3], П. Саблук Т. [2], В. Скупий М. [2] та ін. Результати досліджень довели, що усталений категоріальний апарат щодо аграрних фінансів можна сформулювати, якщо достовірно визначити доходи та надходження фінансових ресурсів до суб'єктів господарювання.

Сутність фінансового потенціалу полягає у здатності підприємства формувати та відтворювати необхідні активи в повному конкретному обсязі з мінімальними витратами та за короткий період часу [4]. Оскільки в Україні найбільш розвинений саме аграрний сектор, то зростання економіки країни залежить від виробництва сільськогосподарської продукції. Чим більше продукції країна експортує, тим вище місце вона займатиме на міжнародному ринку. Для досягнення таких результатів аграрії працюють все більше, аби досягти зростання експортного потенціалу.

Ефективний розвиток аграрного сектора є неможливий без державної та суспільної підтримки. Держава забезпечує регулювання аграрної сфери економіки через збагачення фінансовими ресурсами, необхідними для збільшення кількості якісної продукції.

За останні декілька років задля збагачення функціонування розвитку вітчизняних аграрних підприємств почали використовувати нові методи щодо режимів оподаткування. Такі режими включають в себе певний відсоток податку на додану вартість та фіксований сільськогосподарський податок, який не змінювався протягом певного періоду часу.

Здійснюючи виробничу діяльність, суб'єкти підприємництва витрачають кошти на закупівлю матеріалів та виготовлення продукції, сплачують встановлені податки та платежі після отримання доходу від реалізації продукції. Основою здійснення сільськогосподарської діяльності є чинник сезонності, під впливом

якого виробництво продукції може значно зменшитись, призводячи до занепаду не тільки аграрного сектора, але й економіки країни в цілому.

В умовах підтримки розвитку аграрного сектора функціонують бюджетні інструменти, які регулюють стан підприємств під час «застою». Така підтримка включає в себе проведення фінансових заходів щодо діяльності підприємства, державні закупівлі, надання кредитних послуг, субсидії, капітальні вкладення, проведення екологічних програм тощо.

Вважаємо за доцільне зауважити на тому, що сучасна фінансова підтримка аграрного сектора включає низку проблем, зокрема пов'язаних з непрозорістю механізму розподілу бюджетних коштів між підприємствами сільського господарства, фермами та дрібнотоварними господарствами населення. Через несправедливий розподіл грошових коштів відбувається порушення бюджетної дисципліни та неефективне розпорядження бюджетом, призводячи до невикористання виділених бюджетних коштів.

Водночас збільшення обсягів державної підтримки не досягло мінімального рівня, необхідного для здійснення розвитку цієї галузі економіки. Наприклад, в країнах Європейського Союзу щорічна підтримка становить 21% валової сільськогосподарської продукції, тоді як в Україні – лише 1% [5].

Отже, задля зміцнення та стабілізації розвитку фінансового потенціалу аграрного сектора країни, на нашу думку, необхідно здійснювати заходи щодо захисту вітчизняних товаровиробників, підтримувати українських експортерів шляхом регулювання митних тарифів, впроваджувати міжнародні стандарти гарантування якості та безпеки продовольства. Зовнішньоекономічний і фінансовий потенціал підприємства мають бути узгодженими між собою та адаптуватися до вимог зовнішнього середовища.

Література:

1. Вишнеvsька О. М.. Фінансовий потенціал сільськогосподарських підприємств: теоретичні і практичні аспекти: монографія / : ФОП Швець В. М., 2017. 268 с.
2. Дем'яненко М. Я., Саблук П. Т., Скупий В. М. та ін. Державна політика фінансової підтримки розвитку аграрного сектору АПК : монографія / Київ: ННЦ ІАЕ, 2011. 372 с.

3. Малік М. Фінансово-кредитний механізм у розвитку аграрного підприємництва. Фінанси України. 2004. № 5. С. 47-53.

4. Фінансовий потенціал розвитку аграрних підприємств. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. Випуск 2 (13), 2018. С. 210. URL : [http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/13_2018/39.pdf] (дата звернення 03.10.2021)

5. Державна підтримка агросектору на 2020-2025 роки – стежте за руками законотворців. Гаряча агрополітика. Земельна реформа, 2020. URL : [<https://agropolit.com/spetsproekty/751-derjavna-pidtrimki-agrosektoru-na-2020-2025-roki--slidkuyte-za-rukami-zakonotvortsiv>] (дата звернення 04.10.2021)

Abstract: *The problems of formation and ways to strengthen the financial potential of the agricultural sector of Ukraine, measures to increase the country's competitiveness in the world market are studied.*

Key words: *agricultural sector, financial potential, financial resources, seasonality, financial support.*

**Науковий керівник – Потривасєва Н. В.,
д-р екон. наук, професор, професор кафедри обліку і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв**

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ КАПІТАЛ ЯК НЕОБХІДНА СКЛАДОВА ІННОВАЦІЙ

**О. В. Самбурська, здобувач вищої освіти групи МЕН 3/1
факультету менеджменту, МНАУ**

Анотація: *Визначено поняття інтелектуальної власності. Охарактеризовано риси системи економічних відносин. Проаналізовано інноваційну діяльність в Україні.*

Ключові слова: *інтелектуальний капітал, інтелектуальна власність, ринок інтелектуальної власності, інноваційна діяльність.*

Соціально-економічний розвиток держави багато в чому залежить від ефективності інтелектуальної та творчої діяльності людини. Сьогодні знання стають одним із найвпливовіших факторів виробництва, а отже, інтелектуальний капітал є головною конкурентною перевагою підприємств. Треба визнати, що сучасні традиційні методи бухгалтерського обліку не дозволяють повністю визнати та відобразити складові інтелектуального капіталу. Ось чому необхідно вивчити економіку та можливості обліку інтелектуального капіталу в умовах модернізації інтелектуальних процесів для розвитку підприємства.

Інтелектуальний капітал належить до нематеріальних ресурсів, що визначають цінність суб'єкта підприємництва та його конкурентоспроможність. Вважаємо, що на сьогодні інтелектуальний капітал є основним визначним показником конкурентоспроможності економічних систем, а також – основним ресурсом для їх розвитку.

Сучасний ринок інтелектуальної власності характеризується рядом специфічних рис:

1. На ринку інтелектуальної власності здійснюється купівля-продаж не самих продуктів інтелектуальної діяльності, а прав на них.

2. Ринок інтелектуальної власності вимагає уточнення відповідних прав та створення ефективної системи захисту. Передача прав інтелектуальної власності - складний процес, який передбачає формування довгострокових економічних відносин щодо використання інтелектуальної власності.

3. Для ринку інтелектуальної власності характерний надмірний прибуток від короткострокових продавців.

4. Сучасний ринок інтелектуальної власності є суперечливим через значний вплив нових медіа, що викликає структурний поділ на легальний та тіньові ринки, які тісно взаємопов'язані.

5. Попит на інтелектуальну власність має низьку еластичність і залежить від попиту на товар та послуги, вироблені за їх участю [1, с. 300–302].

Головним із напрямків збільшення обсягів інтелектуальної власності є інноваційна діяльність. За даними табл. 1 можемо спостерігати за динамікою та структурою витрат на інноваційну діяльність в Україні.

Отже, більшу частину витрат на інноваційну діяльність покриваються за рахунок власних коштів суб'єктів господарювання. Більшість інвестицій мають вигляд кредитів та вкладень іноземних і вітчизняних інвесторів.

В умовах нинішньої кризи багато компаній не можуть дозволити собі здійснювати інновації за власні кошти, а недорозвиненість внутрішнього ринку, що викликає труднощі при запозиченні, не дозволяє їх використовувати для залучення коштів.

**Таблиця 1. Розподіл загального обсягу фінансування
інноваційної діяльності в Україні за джерелами**

Джерела	2015 рік		2018 рік		2019 рік	
	млн грн	у % до загального обсягу	млн грн	у % до загального обсягу	млн грн	у % до загального обсягу
Усього	13813,7	100,0	12180,1	100,0	14220,9	100,0
за рахунок коштів						
власних коштів підприємств	13427	97,2	10742	88,2	12474,9	87,7
коштів державного бюджету	55,1	0,4	639,1	5,2	556,5	3,9
коштів місцевих бюджетів	38,4	0,3	13,4	0,1	109,9	0,8
коштів інвесторів-резидентів	74,3	0,5	109,7	0,9	72,3	0,5
коштів інвесторів-нерезидентів	58,6	0,4	107	0,9	42,5	0,3
кредитів	113,7	0,8	473,9	3,9	853,2	6,0
коштів інших джерел	46,6	0,4	95	0,8	111,6	0,8

Джерело: узагальнено автором з використанням [3]

Для оцінки формування та розвитку інтелектуального капіталу в Україні розглянемо «Глобальний інноваційний індекс 2019-2020». У 2020 році Україна зайняла 45 позицію в загальному рейтингу «Глобальний інноваційний індекс 2020» [3], що вище на 2 сходинки ніж у 2019 році (47 місце) [4], що доводить незначні кроки країни для поліпшення інноваційної діяльності.

Підсумовуючи слід зазначити, що роль інтелектуальної власності у розвитку будь-якої країни, особливо України, недооцінюється, оскільки це потужна можливість для швидкого та якісного розвитку економіки країни. Особливо з огляду на той факт, що Україна має наукові та інтелектуальні кадрові ресурси, в яких зацікавлені провідні країни світу. Тільки правильний напрямок інновацій, надаючи інвестиційним компаніям пільгові можливості для фінансування інновацій, може стати потужним стимулом для економічного розвитку у сферах, які держава визнає лідерськими.

Література:

1. Базилевич В. Д. Інтелектуальна власність [текст]: підручник. - Знання, 2014. – 671 с.
2. Державна служба статистики. Наукова та інноваційна діяльність України : статист. збірник. : 2019. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення 02.10.2021).
3. Global Innovation Index 2020. URL : https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2020.pdf (дата звернення 02.10.2021).
4. Global Innovation Index 2019. URL : https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2019.pdf (дата звернення 02.10.2021).

Анотація: The concept of intellectual property is defined. It is stated what is the intellectual capital. The risks of the system of economic relations are characterized. Analyzed the innovation activity in Ukraine. The conclusions are made.

Ключові слова: intellectual capital, market of intellectual property, innovation activity.

*Науковий керівник – Потривасва Н.В.,
д-р екон. наук, професор, професор кафедри обліку і оподаткування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв*

ЗЕЛЕНІ ПУБЛІЧНІ ЗАКУПІВЛІ В УКРАЇНІ

М. С. Каземирчик, здобувач вищої освіти групи Б4/2 обліково-фінансового факультету, МНАУ

Анотація: досліджено питання здійснення зелених публічних закупівель в Україні. Охарактеризовано чинники, на які впливають масове здійснення зелених публічних закупівель.

Ключові слова: зелені публічні закупівлі, захист навколишнього середовища

Термін зелені публічні закупівлі вперше було охарактеризовано в Повідомленні Європейської комісії в 2008 році. Відповідно нього, зелені публічні закупівлі – це процес закупівлі державними органами товарів, робіт, послуг з зменшеним впливом на довкілля (навколишнього середовища) протягом всього життєвого циклу у порівнянні з товарами, роботами, послугами з однаковою ціновою пропозицією [1].

Такий механізм надає можливість не тільки здійснювати купівлю з оптимальним поєднанням ціни та якості (враховуючи заощадження протягом життєвого циклу), але і зменшувати негативний вплив на довкілля.

В Законі України «Про публічні закупівлі» від 25.12.2015 р. №922 визначено, що екологічні характеристики предмета купівлі входять до його технічної специфікації [2], а тому, важливим моментом є реальне підтвердження безпечності предмета закупівлі. Це можна зробити за допомогою наступних документів:

– Висновок державної санітарно-епідеміологічної експертизи на Товар, виданий Міністерством охорони здоров'я України (оригінал чи копія завірена нотаріусом);

– екологічні сертифікати якості ISO 14001:2004 (копії, завірені печаткою виробника). Сертифікати мають бути чинні станом на дату розкриття тендерної пропозиції;

– інший документ, що, на думку Учасника, підтверджує застосування заходів з захистку навколишнього середовища [3].

Жорсткий контроль за якістю товарів, які підпадають під категорія «зелених», надасть можливість позбавитись грінвошингу (нечесна конкурентна боротьба, при якій окремих товар позиціонують з недостовірними характеристиками щодо його екологічності, для введення в оману покупців) [4].

На рис. 1 зображено чинники, на які впливають масове здійснення зелених публічних закупівель.

Ефект від проведення зелених публічних закупівель		
Екологічна сфера	Економічний ефект	Соціальна відповідальність
–заохочення приватного сектору на виготовлення екологічно безпечних товарів; –використання предметів, які є нешкідливими для довкілля	зменшення витрат на життєвий цикл (для замовників)	забезпечення добробуту місцевих територій

Рисунок 1 – Екологічний, соціальний та економічний ефект від проведення зелених публічних закупівель

Джерело: побудовано за матеріалами[5].

Отже, поточний стан зелених державних закупівель в Україні знаходиться в стані очікування. Зростає інтерес неурядових організацій та зовнішніх структур

до впровадження закупівлі зелених товарів, однак в Законі України так і не визначено це поняття. Але на офіційних сайтах Prozorro та InfoBox розміщені Методичні рекомендації, що розроблені з метою забезпечення визначення необхідності застосування заходів з захисту навколишнього середовища до різних предметів публічних закупівель.

Для впровадження ефективної системи здійснення зелених закупок доцільно провести економічні та правові дослідження з цього питання та створити окремий протокол здійснення екологічно безпечних операцій.

Література:

1. Повідомленні Європейської комісії. Державні закупівлі для покращення технологій. URL:<http://surl.li/ahdkg>

2. Закон України «Про публічні закупівлі». URL: <http://surl.li/qeii>

3. Коментарі до законодавства України про публічні закупівлі. URL: <https://infobox.prozorro.org/upload/files/main/980/555/zvitkomentar-122016-final-2.pdf>

4. Ілляшенко Н.С., Мельник Ю.М. Зелені державні закупівлі як метод боротьби з грінвошингом. URL:http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/52104/1/Illiashenko_Hrinvosynh_2017.pdf

5. Зелені публічні закупівлі: Нова можливість для України. URL: <https://infobox.prozorro.org/articles/g>

Анотація: the issue of green public procurement in Ukraine has been studied. The factors influenced by the mass implementation of green public procurement are described.

Ключові слова: green public procurement, environmental protection

*Науковий керівник – Пісоченко Т. С., к.е.н., асистент,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв*

ПАРТНЕРСТВО ТА СПІВПРАЦЯ ЕКОЛОГІЧНИХ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Василенко М.Ю., здобувач вищої освіти освітньо-професійної програми «Облік і оподаткування» другого (магістерського) рівня вищої освіти Миколаївського національного аграрного університету

Анотація: *Захист довкілля є важливим питанням зовнішньої політики. Охорона навколишнього природного середовища належить до глобальних проблем. Держави та міжнародні урядові й неурядові, у тому числі екологічні організації, активізують громадські організації до партнерства.*

Ключові слова: *партнерство, екологічна безпека.*

Вперше ідея про необхідність міжнародного співробітництва у сфері охорони навколишнього середовища прозвучала у 1913 р. на Першій Природоохоронній міжнародній конференції у місті Берну. Ідеї почали втілюватися у другій половині ХХ ст., після активного застосування під час Другої Світової війни різних видів озброєнь, у тому числі хімічної, біологічної та ядерної зброї.

Провідна роль належить ООН. У 1972 році у рамках ООН розроблена Програма із захисту навколишнього природного середовища (UNEP, United Nations Environment Programme – ЮНЕП). Ця програма являє собою спеціальний міжнародний механізм з координації співробітництва держав у сфері охорони навколишнього природного середовища [1].

ЮНЕП сприяє реалізації природоохоронної складової сталого розвитку виступає за захист природного середовища і сприяє реалізації пов'язаних з екологією проєктів, відіграє суттєву роль у розвитку міжнародних конвенцій. За підтримкою й активною участю ЮНЕП було розроблено і прийнято документи: Стокгольмська конвенція про стійкі органічні забруднювачі 2001 року, Міжнародна угода про торгівлю тропічної деревини 2006 року та Паризька хартія про зміну клімату [1].

Організація Об'єднаних Націй очолила міждержавне екологічне співробітництво. У вересні 2015 року в рамках 70-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН у Нью-Йорку відбувся Саміт ООН для прийняття Порядку денного в галузі розвитку на період після 2015 року. Під час цієї зустрічі лідери 193 країн

ухвалили 17 глобальних Цілей сталого розвитку на 2016-2030 рр. Серед них 7 стосуються питань екологічної безпеки, зокрема [1]:

- чиста вода і санітарія;
- відновлювана і недорога енергія;
- екологічно чисті міста і спільноти;
- відповідальне використання ресурсів;
- протидія зміні клімату;
- безпечне використання океанів;
- безпечне використання землі.

Україна взяла на себе зобов'язання реалізовувати внутрішню та зовнішню політику, орієнтуюсь на захист екології та досягнення цілей сталого розвитку.

Окрім універсальних міжнародних організацій, проблемами охорони навколишнього природного середовища займаються багато регіональних організацій загальної і спеціальної компетенції.

Серед інших впливових регіональних організацій, які задіяні у реалізації екологічних заходів: ЮНІДО (Організація ООН з промислового розвитку, UNIDO), ЮНЕСКО (Організація ООН з питань освіти, науки і культури, UNESCO), ОБСЄ (Організація з безпеки і співробітництва в Європі), ЄБРР (Європейський банк реконструкції та розвитку), ГЕФ (Глобальний екологічний фонд), ЄІБ (Європейський інвестиційний банк), ЄЕА (Європейська екологічна агенція), НАТО (Північноатлантичний альянс, NATO) [2].

У рамках Конвенції про охорону всесвітньої культурної та природної спадщини (1972 р.) до всесвітньої культурної та природної спадщини віднесено 7 об'єктів на території України. Однак лише один з них є об'єктом природної спадщини – «Незаймані букові ліси Карпат і стародавні букові ліси Німеччини» [2].

У сучасній системі міжнародних відносин визначилась тенденція до перерозподілу функцій між суб'єктами світової політики. Зокрема, зростає вплив недержавних (неурядових) інститутів: вони впливають на світовий політичний процес як в глобальному, так і в регіональному вимірах, здійснюють

безпосередній тиск на уряди, контролюють виконання міжнародних угод, в тому числі екологічних.

Міжнародні неурядові екологічні організації активізували партнерство у екологічній сфері з метою реалізації вже прийнятих програм.

Екологічні питання є вимогою часу, доцільно залучати до процесу покращення стану довкілля та створення ефективного механізму вирішення екологічних проблем ще більше учасників. Екологічні організації є важливим рушійним суб'єктом відстоювання екоінтересів, адже здатні реально впливати на урядові рішення та суспільство.

Відношення до навколишнього природного середовища – це питання екологічного виховання та самовиховання. Поки кожен окремий житель планети не зрозуміє, що природу потрібно берегти, зусилля не будуть результативними у збереженні довкілля.

Література

1. Екологічні організації на міжнародній арені: <https://artius.ua/> (дата звернення 03.10.2021).
2. Проблеми та перспективи розвитку сучасної науки, XXVI Міжнародна науково-практична інтернет-конференція. – м. Вінниця, 21 січня 2019 року. – Ч.7, с. 72.

Abstract: *Today, the problem of Environmental Protection is an important issue of foreign policy in the international arena. Environmental Protection is one of the global problems of the survival of human civilization. Therefore, States and international governmental and non-governmental organizations, including environmental organizations, are actively cooperating in this direction and are increasingly raising "environmental" issues. Ukraine is no exception.*

Key words: *partnership, environmental safety.*

*Науковий керівник – Вишнеvsька О.М.,
д-р екон. наук, професор,
декан обліково-фінансового факультету*

ЗАХИСТ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ У ГЛОБАЛЬНОМУ ПРОСТОРИ

*Ю.С. Доценко, здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти,
Миколаївський національний аграрний університет
ageenkojulia32@gmail.com*

Поширення новітніх технологій поступово міняє способи зв'язку та спонукає до правової їхньої регламентації.

В умовах пандемії найбільші технологічні компанії (такі як Amazon, Apple, Google, Microsoft і Samsung) збільшують свої прибутки. Про це свідчать зростаючі фінансові результати. Було зареєстровано збільшення витрат на персональні комп'ютери, хмарні сховища даних, мобільні пристрої та підписки, а також на обладнання з віртуальної реальності. Інформаційний простір все більше зіткається із кібератаками та вимагає посилення захисту, у тому числі на правовому рівні [1].

Так, проблема захисту персональних даних була на порядку денному Всесвітнього Економічного Форуму у Давосі, де голова Європейської комісії Урсула фон дер Ляєн заявила, що пандемія посилила процес диджиталізації, і це з іншого боку є потенційною загрозою, яку необхідно контролювати. «Нас хвилюють бізнес-моделі технологічних компаній і їхній вплив на демократичні цінності. Ми повинні берегти демократію, захищати власні цінності від дезінформації, закликів до насильства та фейкових новин», – наголосила Урсула фон дер Ляєн, висловивши надію, що ініціативу Європи щодо посилення контролю над техногігантами підтримують в усьому світі [2].

Єврокомісія повідомила про намір ввести законодавчу заборону на трансфер даних в країни, де рівень захисту даних не відповідає європейським вимогам. Появою цієї ініціативи є рішення Європейського суду, який скасував між ЄС і США угоду про передачу даних, відоме як Privacy Shield, через побоювання з приводу стеження з боку американського уряду. Також цифровим гігантам, таким як Facebook, Amazon і Apple, можуть загрожувати штрафи в розмірі до 10% їх річного доходу за недотримання вимог обробки даних користувача [1].

Європейська комісія і британське управління з конкуренції і ринків повідомили, що починають антимонопольне розслідування відносно Facebook. Вони підозрюють компанію в незаконному використанні рекламних даних. На початку травня 2021 року Facebook і Instagram попросили у власників айфонів з останньою версією операційної системи дозволу відслідковувати їхню активність в інших додатках і на інших сайтах. За словами Марка Цукерберга, це потрібно, щоб зберегти ефективність таргетингу реклами в додатках [3].

Враховуючи наведене, важливим питанням є співвідношення свободи й захисту. Сучасні світові тенденції зростання неконтрольованого збору та використання інформації про особу вказують на посилення загроз щодо права на захист персональних даних, яке може зникнути, так остаточно і не утвердившись у глобальному масштабі. Тому основним завданням залишається пошук рішень з правового регулювання, які дозволять, з одного боку, врахувати усі аспекти захисту, а з іншого - не будуть обмежувати розвиток суспільства.

Література:

1. Андрощук Геннадій. Споживачі проти Big Tech. Юридична Газета від 12 серпня 2021р. URL: <https://jur-gazeta.com/golovna/spozhivachi-proti-big-tech-pravo-na-remont-tehniki.html> (дата звернення 11.09.2021).

2. Ворошилов О. Всесвітній економічний форум у Давосі-2021. Україна: події, факти, коментарі. 2021. № 2. С. 11–17: <http://nbuviar.gov.ua/images/ukraine/2021/ukr2.pdf>. (дата звернення 11.09.2021).

3. Сухорольський П. Право на захист персональних даних як нове фундаментальне право людини в інформаційному суспільстві. Wyzwania społeczeństwa informacyjnego. Polskie i ukraińskie doświadczenia. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2018. S. 15–25.

*Науковий керівник - Вишнеvsька О.М.,
доктор економічних наук, професор, декан обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв*

РЕАЛІЗАЦІЯ ПІДХОДІВ З НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ ДЛЯ БЮДЖЕТНОЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ

*Сабатовська К.М., магістр освітньо-професійної програми «Публічне управління та адміністрування» за спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування», заочна форма навчання,
Миколаївський національний аграрний університет*

Дієвість формальної або неформальної освітньої системи може бути забезпечена лише за умови врахування закономірностей психологічного та фізіологічного розвитку особистості, її можливості сприймати інформацію, обробляти її та узагальнювати. Фізіологічні особливості визначаються віком, станом здоров'я, статтю й мають тісний зв'язок із психологічною стійкістю. Отже, зацікавленість у навчанні має суттєвий вплив від психологічних та фізіологічних етапів розвитку особистості. А формування індивідуальних освітніх траєкторій є вимушеною необхідністю не лише у професійній підготовці фахівця, а й його психологічній підтримці з огляду на індивідуальні інтереси та потреби. Інфраструктура усієї системи надання різних видів освітніх послуг повинна ґрунтуватися на законах розвитку психолого-фізіологічної природи особистості.

Відповідно до Закону України «Про освіту» індивідуальна освітня траєкторія – персональний шлях реалізації особистісного потенціалу здобувача, що формується з урахуванням його здібностей, інтересів, потреб, мотивації, можливостей і досвіду, ґрунтується на виборі здобувачем освіти видів, форм і темпів здобуття освіти, суб'єктів освітньої діяльності та запропонованих ними освітніх програм, навчальних дисциплін і рівня їхньої складності, методів і засобів навчання. Індивідуальна освітня траєкторія є цілеспрямованою освітньою програмою, яка враховує освітні потреби, індивідуальні можливості й здібності особистості.

З огляду на суттєвість впливу інформації на суспільство постала потреба підвищення дієвості суспільних комунікацій, яка направлена на захист інтересів особистості, психологічної безпеки та захисту суспільства від загроз. Загрози інформаційного характеру можуть бути пов'язані із недостатнім рівнем знань, розуміння процесів, обмеження можливості до оцінки ситуацій та прийняття

рішень, від локальних до глобальних. Саме тому розвиток сфери неформальної та інформальної освіти, формування індивідуальних освітніх траєкторій з огляду на інтереси та потреби особистості та суспільства дозволить мінімізувати ризики та забезпечити можливості до захищеності особистості, соціальних груп та їхніх об'єднань від впливів, які можуть змінити психічний стан, психологічні характеристик людини, модифікувати її поведінку та обмежити свободу формування власної позицій. Суттєво зростає роль спілкування, комунікацій, інформаційно-освітньої взаємодії та захисту від маніпуляцій свідомістю.

Взаємодія у освітній сфері на регіональному рівні сприяє захисту інтересів суспільства, нарощуванню інтелектуального капіталу та зацікавленості особистості, її ролі у вирішенні важливих завдань, які направлені на психологічний захист та розвиток.

Миколаївський національний аграрний університет має суттєвий досвід в організації освітньої діяльності спільно із колом зацікавлених осіб – внутрішніми та зовнішніми стейкхолдерами. Своєчасна оцінка ситуацій, її постійний моніторинг з огляду на напрями регіонального (територіального) розвитку дозволить забезпечити адаптацію до змін та гарантувати можливості участі зацікавлених осіб розширити коло знань, вмінь та компетенцій, які включають особливості професійної діяльності та суспільні потреби. Кожна особисті повинна мати впевненість у своїй значимості, ролі у житті суспільства, вміти адаптуватися та розуміти інформацію, обмежити маніпуляції зі своєю свідомістю, захистити свій психологічний стан.

Взаємодія між різними учасниками освітнього процесу, зовнішніми стейкхолдерами, у тому числі бюджетними установами та організаціями, дозволить сформувати дієві компоненти освітніх програм та спонукатиме до підвищення якості підготовки фахівців. Актуальність питання відмічається на глобальному рівні, у тому числі Всесвітнім економічним форумом [1,2], так як формує відповідні компетентності у молоді. Суттєву роль у вирішенні освітніх питань має сфера неформальних заходів, які проводяться за участі зовнішніх

стейкхолдерів, через спільні дні практичної підготовки та наукові дослідження за інтересами учасників освітнього процесу.

Література:

1. Всесвітній економічний форум: www.weforum.org (дата звернення 14.09.2021).

2. Всесвітній економічний форум у Давосі. Підсумки 50-ої ювілейної зустрічі: https://www.rbc.ua/static/longread/davos_ukr/index (дата звернення 14.09.2021).

*Науковий керівник –Вишневська О.М.,
д-р екон. наук, професор, декан обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв*

ТРАНСКОРДОННА ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ

Федик О.І., здобувач вищої освіти спеціальності 071 «Облік і оподаткування»,

Миколаївський національний аграрний університет

Анотація: охарактеризовано поняття «транскордонна екологічна безпека». Визначено основні чинники, що впливають на транскордонну екологічну безпеку та напрями її забезпечення. Обумовлено результативність партнерства.

Ключові слова: транскордонна екологічна безпека, екологічні загрози, навколишнє середовище, екосистема.

Вирішення екологічних завдань, досягнення екологічної безпеки з кожним роком стає все більш актуальним глобальним питанням. Більшість держав світу законодавчо регулюють питання захисту природного середовища та провадять діяльність, яка спрямована на досягнення бажаного стану взаємодії між природним довкіллям та антропогенним чинником. Але екосистеми та значна кількість складних питань, пов'язаних із забрудненням навколишнього середовища, не обмежуються кордонами однієї країни, а стають спільною проблемою сусідніх країн, їх прикордонних регіонів. В такому випадку екологічна проблема стає не просто регіональною або державною, а транскордонною і, для вирішення, потребує дій від усіх зацікавлених сторін. Саме

тому питання транскордонної екологічної безпеки є актуальним і потребує дослідження.

Виходячи з поняття «екологічна безпека», яка визначена Законом України «Про охорону навколишнього середовища», транскордонну екологічну безпеку можна трактувати як такий стан навколишнього середовища, при якому забезпечується попередження погіршення екологічної обстановки та виникнення небезпеки здоров'я людей внаслідок чинників, причина та осередок яких знаходяться на території сусідніх країн або перетинають кордон [1].

З даного визначення можна розкрити поняття транскордонної екологічної загрози, як сукупності дій та процесів, які порушують екологічний баланс не тільки країни, де знаходиться причина та осередок загрози, але й сусідніх країн.

В Україні питання транскордонної екологічної безпеки почало активно досліджуватись відносно нещодавно (порівняно з іншими екологічними проблемами) і ще не є законодавчо врегульованим, а розвиток міжнародного співробітництва України з країнами-сусідами щодо даної проблеми є недостатнім для вирішення проблеми [2].

Існують наступні типи транскордонних екологічних загроз:

- транскордонний перенос забрудників атмосферного повітря;
- транскордонний перенос забрудників поверхневих вод;
- транскордонний перенос забрудників підземних вод;
- транскордонне порушення екологічних систем;
- транскордонне виснаження природних ресурсів;
- втрата біологічного різномайття транскордонного характеру;
- транскордонні природні стихійні явища [3].

При цьому, на відміну від проблем захисту довкілля, що обмежуються однією державою, швидкому та адекватному вирішенню екологічних проблем можуть завадити наступні чинники:

- недостатній рівень розвитку науки, техніки, екологічних служб, нехватка ресурсів для вирішення проблеми у однієї або у всіх сторін транскордонної екологічної кризи;

- відсутність координації або слабка координація дій між державами ускладнює процес вирішення проблеми;

- міждержавний конфлікт інтересів, незацікавленість однієї із сторін у подоланні екологічної загрози - найбільш розповсюдженим прикладом такого є, якщо одна із сторін отримує вигоди, які на її думку переважають проблеми екології.

При цьому світова спільнота робить спроби врегулювати питання транскордонної екологічної безпеки, щоб нерівномірність розвитку, відсутність кооперації між країнами-сусідами та міждержавний конфлікт інтересів не завадили усувати спільні екологічні проблеми. Пропонуються наступні інструменти регулювання транскордонної екологічної безпеки:

- уніфікація екологічних норм та екологічного законодавства;
- формування інтеграційних об'єднань у сфері захисту навколишнього середовища;

- залучення до захисту довкілля міжнародних фінансових інституцій, таких як група Світового банку;

- взяття країнами на себе зобов'язань щодо дотримання екологічних стандартів;

- накладення санкцій на порушників екологічних нормативів [4].

Транскордонна екологічна безпека є актуальним питанням, яке має вирішуватись на міждержавному рівні і забезпечення якої є запорукою збереження і розвитку людства.

Міжнародні екологічні організації та фонди, громадські організації та еко-активісти звертають увагу світового суспільства на актуальність питання у контексті збереження територій та сфери існування людства. Активно долучаються до поширення інформації та розробки міжнародних програм співробітництва представники громадськості.

Партнерство у збереженні територій світу може забезпечити практичну результативність екологічних програм та збереження довкілля.

Література:

1. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25.06.1991 № 1264-ХІІ ; станом на 01.01.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12?find=1&text#Text> (Дата звернення: 19.09.2021)

2. Обиход Г. О. Екологічні небезпеки транскордонного походження у західних регіонах України: еколого-економічний аналіз. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2015. № 4. С. 76-79. (Дата звернення: 19.09.2021)

3. Кравців В. С., Жук П. В. Концептуальні засади формування механізму регулювання екологічної безпеки у транскордонному регіоні. *Регіональна економіка*. 2015. № 4 (78). С. 66-72. (Дата звернення: 19.09.2021)

4. Обиход Г. О. Екологічне транскордонне забруднення: ризики та інструменти превентивації і подолання наслідків. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Економіка і менеджмент»*. 2015. № 14. С. 218-221. (Дата звернення: 19.09.2021)

Abstract: the concept of «cross-border ecological safety» is characterized. The main factors influencing cross-border ecological safety and directions of its provision are identified. The effectiveness of the partnership is determined.

Key words: cross-border ecological safety, ecologic threats, environment, ecosystem.

***Науковий керівник
Вишневіська Ольга Миколаївна,
д-р екон. наук, професор,
декан обліково-фінансового факультету, МНАУ***

ВПЛИВ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ НА ЖИТТЯ ГРОМАДЯН В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

*Берідзе С.З., здобувач вищої освіти групи Ф3/1
обліково-фінансового факультету, МНАУ*

Анотація: досліджено особливості оподаткування податком на доходи фізичних осіб та проаналізовано системи оподаткування в Україні та Швеції.

Ключові слова: оподаткування, податок на доходи фізичних осіб, заробітна плата, індекс щастя.

Податки є фінансовим підґрунтям існування держави, мірилом її можливостей у світовому глобалізаційному просторі щодо розвитку усіх сфер економіки, гарантування економічної безпеки, зростання суспільного добробуту громадян. Разом із тим, податки – знаряддя перерозподілу доходів у державі, мобілізація й використання яких зачіпає інтереси не тільки кожного підприємця чи громадянина, а й цілих верств населення і соціальних груп, що у підсумку викликає нарощування проблем зі сплати податків [6].

У багатьох країнах громадяни зобов'язані сплачувати податки для забезпечення діяльності держави. Фізичні особи в Україні сплачують податок з доходів фізичних осіб (ПДФО), ставка якого становить 18%, а ось у Швеції фізичні особи сплачують 57,2% [4].

World Happiness report (дослівний переклад – «Звіт про всесвітнє щастя») – це рейтинг щасливих країн, який проводиться серед 156 країн та встановлюється на основі певних досліджень. Станом на 2020 рік, Україна займала 123 місце у рейтингу, а Швеція – сьоме [1]. Не зважаючи на високу податкову ставку, люди у Швеції щасливі та впевнені за своє майбутнє. Це можна пояснити тим, що населення впевнено у тому, що податки, які вони із заохоченням сплачують, повернуться їм, але не у грошовому вимірнику, а, наприклад, у безоплатній медицині та освіті або екологічній ситуації у країні, тобто населення переконано у тому, що держава працює на користь людей.

Середня заробітна плата у Швеції 2000 євро (65904,6 грн (станом на 30.03.2021 курс НБУ: 1 грн = 32,9661 [3])) без врахування прибуткового податку. Якщо врахувати ПДФО Швеції (57,2%), то середня заробітна плата буде

становити: $2\ 000 - (2\ 000 * 57,2\%) = 856$ євро (28 218,98 грн (станом на 30.03.2021 курс НБУ: 1 грн = 32,9661 євро [3])).

Станом на березень 2021 року, середня заробітна плата українця становила 12 337 грн (374, 23 євро (станом на 30.03.2021 курс НБУ: 1 грн = 32,9661 євро [3])) без врахування податків. Якщо враховувати ставку ПДФО України (18%), то середня заробітна плата українця буде становити: $12\ 337 - (12\ 337 * 18\%) = 10\ 116,34$ грн (306,87 євро (станом на 30.03.2021 курс НБУ: 1 грн = 32,9661 євро [3])).

Аналізуючи розрахунки, можемо дійти висновку, що у середньому населення Швеції виплачує 1144 євро (37 713,2 грн (станом на 30.03.2021 курс НБУ: 1 грн = 32,9661 євро [3]) податків зі своєї зарплати, але треба враховувати те, що у Швеції діє прогресивна податкова ставка, тобто це означає чим більше людина отримує доходів, тим більша відсоткова ставка, яку вона виплачує. Для населення Швеції прогресивна податкова ставка – це можливість не навантажувати себе роботою, як, наприклад, громадяни Японії чи України. Саме завдяки такій системі оподаткування у шведів з'являється більше вільного часу на саморозвиток, сім'ю або відпочинок. Це одна із причин чому люди у Швеції, на відміну від українців, відчують себе більш щасливими.

За даними Transparency international (міжнародний антикорупційний рух) з 1995 року публікуються дані Corruption Perceptions Index (індекс сприйняття корупції) індексу, за яким 180 країн та територій упорядковуються за рівнем сприйняття корупції на основі експертних оцінок та опитувань підприємців. Використовується шкала від 0 до 100, де 0 – високий рівень корупції, 100 – низький рівень корупції. За даними вищезгаданого індексу, у 2020 році Швеція набрала 85 балів, а Україна 33 бали [5].

Виходячи з вищевикладеного, для того, щоб Україна входила хоча б у топ-10 рейтингу щасливих країн, необхідно, насамперед активно боротися із корупцією та виводити економіку України з «тіні». Нам усім слід розуміти, що, не сплачуючи податки, ми обманюємо не абстрактну «державу», а один одного.

Література:

1. World happiness report. URL: <https://worldhappiness.report> (дата звернення: 18.08.2021).
2. Податковий кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 20.09.2021).
3. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/markets/exchangerates?date=03.04.2021&period=daily> (дата звернення: 10.09.2021).
4. Trading economics. URL: <https://tradingeconomics.com/sweden/personal-income-tax-rate> (дата звернення: 30.08.2021).
5. Transparency international the global coalition against corruption. URL: <https://www.transparency.org/en/cpi/2020/index/nzl> (дата звернення: 30.08.2021).
6. Реформування податкової системи України. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_11350 (дата звернення: 30.08.2021).

Abstract: the peculiarities of personal income taxation are studied and the taxation systems in Ukraine and Sweden are analyzed.

Keywords: taxation, personal income tax, wages, happiness index.

*Науковий керівник – Мікуляк К. А.,
асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв*

ПОДАТКОВІ ПІЛЬГИ В УКРАЇНІ

**Семенюк А.І., здобувач вищої освіти групи Ф3/1
обліково-фінансового факультету, МНАУ**

Анотація: проаналізовано особливості надання податкових пільг як засобу стимулювання діяльності громадян шляхом зменшення об'єкта оподаткування.

Ключові слова: податкові пільги, податкове навантаження, податки, податкова система.

Тема про податкові пільги є актуальною в наш час. Їх потребують мало забезпечені сім'ї, підприємці, інваліди тощо. Податковими пільгами держава підтримує і допомагає простим громадянам які потребують допомогу та захист держави. Так громадянин може оптимізувати пільгу не порушуючи закон. Ця тема дає нам можливість проаналізувати стан податкових пільг в Україні й визначити позитивні та негативні наслідки їх надання.

Американські вчені Д. Голдберг та С. Суррей дійшли висновку, що всі податкові заохочувальні заходи, а також субсидії та пільги з непрямих податків запроваджуються для стимулювання руху капіталу чи робочої сили через зменшення фактичного оподаткування. Такі заходи є тоді ефективними, коли їх

застосування веде до зменшення суми податків, що сплачує суб'єкт оподаткування. Виходячи з цього, такі заходи треба розглядати як програму урядових витрат, що здійснюються з використанням податкового законодавства. Зменшення бюджетних надходжень, що є наслідком такого стимулювання, має розглядатися як стимулювання певної діяльності, на підтримку якої спрямована податкова політика. Втрачений таким чином дохід держави можна розглядати як податковий видаток [1].

Пільги – виплати чи послуги, які надаються населенню згідно з чинним законодавством України. Відповідно до п. 169.4.1 Податкового кодексу України, податкова соціальна пільга застосовується до доходу, нарахованого на користь платника податку протягом звітного податкового місяця як заробітна плата, якщо його розмір не перевищує суми, що дорівнює розміру місячного прожиткового мінімуму, що діє для працездатної особи на 1 січня звітного податкового року, помноженого на 1,4 та округленого до найближчих 10 гривень.

Соціальний захист має опиратися на принципах поглиблення адресності, також на забезпечення матеріальної підтримки непрацездатних громадян, сімей з дітьми, пенсіонерів та осіб з обмеженими фізичними можливостями. На жаль, в нашій країні надання пільг не набули достатнього рівня розробленості.

Сьогодні в Україні система пільг спрямована на вирішення двох зовсім різних завдань:

- 1) надання привілеїв окремим категоріям населення, які влада прагне виділити із загальної сукупності, незалежно від рівня доходу. Існування пільг такого роду значною мірою є тягарем для системи соціального захисту населення країни;
- 2) підтримка соціально уразливих верств населення.

Сучасна державна політика щодо соціального захисту населення повинна виступати цілеспрямованою дією, безпосереднім чи опосередкованим впливом на повсякденне життя суспільства, стати підсумком великої кількості програм, законодавчих намірів та організаційних взаємодій. І повинна вона розроблятися з

метою досягнення поставлених цілей або певного результату, хоча не завжди реалізується на практиці. Пільги громадянам надаються з різною метою: для когось це є нагорода за заслуги перед Батьківщиною, а для когось – це соціальна допомога для зберігання нормального рівня життя. В Україні право на пільги мають: малозабезпечені сім'ї; громадяни які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи; багатодітні сім'ї; учасники бойових дій; особи, які постраждали від торгівлі людьми; жінки, яким присвоєно почесне звання України «Мати-героїня»; фізичні особи які надають соціальні послуги.

Платник податку має право на зменшення суми загального місячного оподаткованого доходу, отримуваного від одного роботодавця у вигляді заробітної плати, на суму податкової соціальної пільги. При цьому розмір такої податкової соціальної пільги диференціюється за категоріями платників податку. Зокрема, податкову соціальну пільгу встановлюють у розмірі, що дорівнює:

- 1) половині розміру прожиткового мінімуму для працездатної особи;
- 2) розміру прожиткового мінімуму для працездатної особи-платника податку, який утримує двох чи більше дітей віком до 18 років, у розрахунку на кожну таку дитину;
- 3) півтора розміру прожиткового мінімуму для працездатної особи.

Розмір загальної ПСП на 2021 рік, на яку може претендувати кожен працівник, становить 50% розміру прожиткового мінімуму для працездатної особи (у розрахунку на місяць), встановленого законом на 1 січня звітного податкового року (пп. 169.1.1 ПКУ): 2270 грн * 50% = **1135 грн (табл. 1)**.

Таблиця 1 ПСП: хто має право на пільгу та в якому розмірі

Право на ПСП	Розмір пільги (грн)
Загальна ПСП для всіх платників податку (пп. 169.1.1 ПКУ)	1135,00
Підвищена пільга для платника податку, який утримує двох чи більше дітей віком до 18 років (100% загальної ПСП), у розрахунку на кожну таку дитину (пп. 169.1.2 ПКУ)	1135,00
Підвищена пільга для платника податку, який відповідає одній з категорій, названих у пп. 169.1.3 ПКУ (150% загальної ПСП). При цьому пільгу на дітей згідно з пп. «а» та «б» пп. 169.1.3 ПКУ надають у розрахунку на кожну дитину	1702,50
Підвищена пільга для осіб, перелічених у пп. 169.1.4 ПКУ (200% загальної ПСП)	2270,00

Джерело: побудовано із використанням [4]

Отже, податкові пільги для громадян дають можливість не сплачувати податки, або сплачувати в меншому розмірі. Надмірне податкове навантаження впливає на ринкові відносини. Розв'язати це питання можна шляхом зниження податкового навантаження, цим самим навантаження на податкові пільги може скоротитися і громадяни зможуть без проблем сплачувати всі податки.

Література:

1. Податкова соціальна пільга. База знань. URL: <https://wiki.1551.gov.ua/pages/viewpage.action?pageId=18842163> (дата звернення: 10.09.2021).
2. Кравченко М. Основні підходи до реформування системи пільг в Україні. Національна академія державного управління при Президенті України. 2010 р. URL: <https://igov.gov.ua/subcategory/1/3/situation/23> (дата звернення: 10.09.2021).
3. Федосова В. Е. Податкова соціальна пільга в системі податкових преференцій під час оподаткування доходів фізичних осіб. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Економіка і менеджмент»*. 2017. Вип. 23 (2). С. 81-84.
4. Податкова соціальна пільга 2021. LIGA 260. URL: https://buh.ligazakon.net/aktualno/8352_podatkova-sotsalna-plga-2021 (дата звернення: 10.09.2021).
5. Податкові пільги в Україні: економічне зростання, класифікація та сучасний стан. URL: <https://ru.osvita.ua/vnz/reports/accountant/16618/> (дата звернення: 10.09.2021).

Abstract: *the peculiarities of providing tax benefits as a means of stimulating the activities of citizens by reducing the object of taxation are analyzed.*

Keywords: *tax benefits, tax burden, taxes, tax system.*

*Науковий керівник – Мікуляк К. А.,
асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв*

ПРОЄКТНЕ ФІНАНСУВАННЯ ЯК СВОЄРІДНА ФОРМА ІННОВАЦІЙНОГО БІЗНЕСУ: РОЛЬ ТА ФУНКЦІЇ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ

***І.О. Ческідова, здобувач вищої освіти групи Ф 5/1
Обліково-фінансового факультету, МНАУ***

Анотація: *висвітлено сутність проектного фінансування в інноваційній діяльності, визначено основні функції та роль банківських установ в забезпеченні інноваційної діяльності.*

Ключові слова: *проектне фінансування, інноваційна діяльність, банківські інвестиції.*

Протягом останніх років проєктне фінансування постає як досить перспективний напрям фінансової діяльності, який особливо набуває великого значення в капіталомістких галузях. Оскільки запорука успіху інноваційної діяльності більшою мірою залежить від обраного способу фінансування, то розвиток та застосування проєктного фінансування в Україні залишається актуальним питанням сьогодення.

Основними постачальниками інвестиційних ресурсів для здійснення інноваційної діяльності виступають банківські установи, тому, враховуючи світовий досвід, їх роль є досить вагомою та має тенденцію до зростання.

Серед вітчизняних науковців досліджували теоретичні та методологічні засади проєктного фінансування С. В. Науменкова, Н. Ю. Гусакова, А. А. Пересада, Т. В. Майорова та інші.

У системі здійснення ефективної інноваційної політики ключовою складовою постає фінансове забезпечення інноваційної діяльності, оскільки фінансові ресурси забезпечують реалізацію інноваційного процесу.

В процесі забезпечення фінансування інноваційної діяльності, на банківські установи покладаються такі функції [1]:

- виконання функцій органу, уповноваженого замовниками проєкту контролювати хід та якість робіт, відповідати за цільове та ефективне використання виділених коштів. Фінансування здійснюється згідно з розробленою програмою робіт, причому експертиза проєктної документації проводиться експертами банківської установи чи спеціалістами, залученими на договірній основі. Основна мета даної схеми – отримання банківською установою комісійної винагороди за свої послуги, наприклад, у вигляді визначеного відсотка від обсягу фінансування;

- виступає в ролі інвестора, вкладаючи свої кошти до інноваційного проєкту;

- здійснює комплексну оцінку проєкту, враховуючи супроводжуючі ризики та можливості їх зниження;

- здійснює безперервний контроль за реалізацією проекту, аналізуючи звіти про виконання, надані учасниками проекту тощо.

Проектне фінансування - це фінансування інвестиційних проектів, при якому сам проект є способом обслуговування боргових зобов'язань. У світовій практиці проектне фінансування найчастіше застосовується в енергетиці, при видобутку корисних копалин, в транспортній інфраструктурі, телекомунікаціях. Тобто в масштабних проектах, пов'язаних з високими технічними, економічними та політичними ризиками [2].

В Україні досить невелика кількість банківських установ надає послуги з проектного фінансування, провідними в даному напрямі є: АТ «Креді Агріколь Банк» власником якого є провідна фінансова група в Європі — Credit Agricole Group, виступає третім в Європі у сфері проектного фінансування [3], АТ ПАТ «УкрСиббанк» та ПАТ «Альфа-Банк» здійснюють проектне фінансування для таких проектів: будівництво, реконструкція комерційної та житлової нерухомості, виробництво, модернізація виробничих ліній, інфраструктура (дороги, телекомунікації тощо) [4]. В цілому, лише 6 банківських установ в Україні надають послуги з проектного фінансування, натомість 16 - надають послуги з фінансування інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання, ідентифікуючи їх як «інвестиційне кредитування», «фінансування інвестиційних проектів», «проектне кредитування», «кредитування під інвестиційні потреби» тощо.

Як свідчить практика, банківські установи готові надавати не більше ніж 50% фінансування від необхідного обсягу проекту.

Залежно від розподілів ризику, у банківській практиці сформувалась класифікація проектного фінансування, як проекти з повним, обмеженим регресом на позичальника, або взагалі без регресу.

В галузях з високою рентабельністю найбільшим попитом користується проектне фінансування без регресу на постачальника, що викликано складністю даних проектів та високими ризиками для банківської установи. Тому такий вид

проектного фінансування застосовується переважно в невеликих інноваційних проєктах.

У нафтопереробній сфері, металургії застосовується переважно проєктне фінансування з обмеженим регресом, оскільки при такому виді спостерігається оптимальний розподіл ризиків серед учасників.

Найбільш застосовуваним є фінансування з повним регресом, при якому банківська установа не несе жодних комерційних ризиків, при цьому його вартість є нижчою в порівнянні з іншими формами проєктного фінансування, застосовується переважно в конкурентоздатних проєктах.

У випадку, коли банківська установа виступає в ролі одного з учасників проєкту, то вона бере участь в управлінні проєктом. Проте існують випадки, коли банківська установа стає учасником проєкту лише на завершальних стадіях, наприклад, після конвертації частини боргу з кредиту в частку участі у капіталі проєкту [5].

Отже, можна зробити висновок, що саме банківські установи виступають основними постачальниками ресурсів для інноваційного бізнесу. За допомогою проєктного фінансування вони можуть брати безпосередню участь в проєктах, виступати в ролі організаторів здійснення інноваційних проєктів, головного інвестора та організатора проєкту в рамках проєктного фінансування, беручи на себе як суто фінансові функції (інвестування коштів), так і опосередковану роль в управлінні самим проєктом.

Список використаних джерел:

1. Кузнецова А.Я. Аналіз критеріїв економічної доцільності банківського кредитування інноваційних проєктів та розрахунок їх ефективності// Вісник УАБС. – 2005.С. 65 – 72.

2. Онлайн-сервіс пошуку та порівняння послуг та операцій банків України «Bankchart» - Проєктне фінансування в Україні: умови, переваги, ризики та перспективи URL: https://bankchart.com.ua/krediti/statti/proektne_finansuvannya_v_ukrayini_umovi_perevagi_riziki_ta_perspektivi (дата звернення: 23.09.2021).

3. Офіційний сайт АТ «Креді Агріколь Банк» URL: <https://credit-agricole.ua/> (дата звернення: 23.09.2021).

4. Шевчук Я.В., Ринок банківського проєктного фінансування в Україні, URL: <http://www.economy.in.ua/?op=1&z=4137&i=20> (дата звернення: 23.09.2021).

5. Сіренко Н.М. Проектне фінансування: курс лекцій / Н.М. Сіренко, О.А. Боднар. – Миколаїв : МНАУ, 2018. С. 98 – 100.

Annotation: the essence of project financing in innovation activity is covered, the main functions and role of banking institutions in providing innovation activity are defined.

Key words: project financing, innovative activity, bank investments.

*Науковий керівник – Боднар О.А.,
кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв*

ФІНАНСОВА ДІЯЛЬНІСТЬ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ В УМОВАХ ТЕХНОЛОГІЧНОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

*І.Д. Казновська, здобувач вищої освіти групи Ф5/1
обліково-фінансового факультету, МНАУ*

Анотація: у роботі зазначено функціонування та здійснення фінансової діяльності страхових компаній у період пандемії. Визначено вплив діджиталізації на розвиток онлайн послуг страхових компаній. Досліджено фінансову діяльність страхової компанії «УНІКА» та її актуальні продукти.

Ключові слова: страхові компанії, страхові премії, діджиталізація, онлайн сервіс.

На сьогодні діяльність страхових компаній зосереджена на адаптації до поставлених вимог, стабілізації грошових надходжень від надання страхових послуг та осучаснення старих і розвитку нових продуктів. Привабливість страхових компаній поступово збільшується, в тому числі через COVID – 19, удосконалення онлайн-продажів та впровадження діджиталізації в страхові послуги.

Відповідно до цього фінансова діяльність страхових компаній набуває позитивного характеру. Визначення фінансової діяльності має різноманітне трактування, але сутність залишається не змінною. Так, за словами О.О. Терещенка фінансова діяльність – це комплекс функціональних завдань, здійснюваних фінансовими службами підприємства і пов'язаних з фінансуванням, інвестиційною діяльністю та фінансовим забезпеченням операційної діяльності суб'єкта господарювання [5, с. 16]. Науковці О.О. Непочатенко та Н.Ю. Мельничук стверджують, що фінансовою діяльністю є процес, під час якого суб'єкт господарювання формує, розподіляє, перерозподіляє та використовує фінансові ресурси для задоволення поставлених цілей [1, с. 48].

Сутність фінансової діяльності страховика виражається в фінансовому забезпеченні діяльності страхових компаній та досягнення поставлених цілей.

Ми погоджуємося з думками даних дослідників та вважаємо, що фінансова діяльність страхових компаній враховує в собі комплекс завдань для формування, розподілу та перерозподілу ресурсів для покращення діяльності страхових організацій та задоволення поставлених цілей.

Одним із головних показників визначення фінансового результату страхових компанії виступають валові страхові премії, які в свою чергу є частиною доходу та виступають з метою забезпечення страхувальника від небажаних випадків та несприятливих страхових подій.

Проведемо аналіз валових страхових премій на прикладі страхової компанії «УНІКА» за 2018-2020 рр. (табл. 1) [4].

Таблиця 1 **Валові страхові премії та виплати СК «УНІКА»**

Рік	Валові страхові премії, тис. грн	Темп росту, %		Зміна росту в тис. грн	
		2018-2019 рр.	2019-2020 рр.	2018-2019 рр.	2019-2020 рр.
2018	2 041 616	5,41	15,95	110 554	343 401
2019	2 152 170				
2020	2 495 571				

Джерело: сформовано автором на основі даних [4]

Не зважаючи на те, що на початку 2019 р. розпочався період пандемії та впровадження карантинних обмежень, страховий ринок почав запроваджувати діяльність у сфері онлайн страхування. Згідно з ситуацією СК «УНІКА» почала адаптуватися та відповідно до даних таблиці, спостерігаємо, що в порівнянні з 2019 роком валові страхові премії зросли на 15,95%, а в грошовому виразі на 343 401 тис. грн. СК «УНІКА» для збільшення власних премій спростила оформлення страхових полісів, надала широкий спектр страхових продуктів орієнтуючись на потреби споживача, забезпечила швидкий та зручний онлайн сервіс через мобільний додаток «myUNIQA» [2].

Наразі технологічний розвиток суспільства є постійним вдосконаленням інноваційних продуктів. В умовах пандемії страхова компанія розробила такі актуальні продукти: туристичне страхування онлайн, який дає змогу отримати договір на email та забезпечення покриття ризиків, що пов'язані з COVID – 19;

електронний поліс Автоцивілки (ОСАГО), страхування КАСКО та включення в програму медичного страхування, страхування від COVID – 19 [2].

Період поширення діджиталізації привів за собою і зростання страхових маркетплейсів, які надають можливість порівняти продукти від страхових компаній на одному сервісі та оформити в один клік. На разі СК «УНІКА» надає свій спектр послуг на платформі EWA, яка, в свою чергу, бере на себе всі турботи щодо взаємодії з посередниками та модернізації програмного продукту [3].

Висновки. За допомогою осучаснення та розробки нових технологічних ресурсів і програм, фінансова діяльність страхових компаній зазнала позитивних змін. Період впровадження діджиталізації повів за собою розвиток онлайн секторів та платформ. За проведеним дослідженням можемо запевнити, що не зважаючи на дестимулюючі фактори, страховий ринок має позитивні тенденції до розвитку. Модернізуючи та адаптуючись до ситуацій страхові компанії більш стабілізуються на ринку і забезпечують збільшення попиту на послуги.

Література:

1. Непочатенко О.О., Мельничук Н.Ю. Фінанси підприємств: підручник. Київ: «Центр учбової літератури». 2013. 504 с.
2. Страхова компанія «УНІКА» : офіційний сайт. URL: <https://unika.ua/ua/> (дата звернення: 23.09.2021)
3. Страховий маркетплейс EWA : офіційний сайт. URL: <https://www.ewa.ua/about> (дата звернення: 23.09.2021)
4. Рейтинг страхових компаній по валовим страхових преміях. URL: <https://forinsurer.com/ratings/nonlife/20/12/1> (дата звернення: 23.09.2021)
5. Терещенко О. О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч. посібник. Київ: КНЕУ, 2003. 554 с.

Abstract: the paper indicates the functioning and financial activities of insurance companies during the pandemic. The influence of digitalization on the development of online services of insurance companies is determined. The financial activity of the insurance company "UNIKA" and its current products are studied.

Keywords: insurance companies, insurance premiums, digitalization, online services.

*Науковий керівник – Мікуляк К. А.,
асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв*

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СТРАХУВАННЯ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ

*Сизоненко Ю.С., здобувач вищої освіти групи Ф4/1
обліково-фінансового факультету, МНАУ*

Анотація: досліджено страхування аграрного сектору в Україні, визначено напрями покращення та доцільність введення страхування на аграрних підприємствах.

Ключові слова: страхування, страховий продукт, агрострахування, індексне страхування, андеррайтинг.

Важливу частину в економіці України займає саме аграрний сектор, тому його страхування від можливих ризиків та збитків – актуальна проблема.

Необхідність розвитку страхування в аграрному секторі обумовлена цілим рядом головних факторів серед яких:

- важливе значення по масштабу, місцю і ролі аграрного сектора в забезпеченні населення продуктами харчування, а промисловості – сировиною;
- кількість і вартість зайнятих в аграрному секторі матеріальних і трудових ресурсів, наявна і постійно зростаюча матеріально технічна база, готова продукція, сировина, які самі по собі потребують страхового захисту;
- законодавча неврегульованість захисту аграрного сектору з боку держави в цілому і фактично відсутність страхового захисту окремого сільськогосподарського виробника зокрема (власність на землю і її захист, джерела фінансування, компенсація можливих збитків і т. д.) [2].
- підвищена, в порівнянні з іншими галузями економіки, залежність від природних умов (надлишок або недостатність тепла і вологи для оптимального розвитку рослинництва, хвороби, шкідники, стихійні лиха і т. д.), що не тільки відображається на кінцевому результаті щорічного господарювання, але і може призвести до повної втрати всього того, що було вкладено сільськогосподарське виробництво в тому чи іншому господарстві або навіть в цілому регіоні країни;

Аналіз останніх публікацій та досліджень по даній тематиці показав, що проблемною оцінкою розвитку агрострахування в Україні займаються такі вітчизняні учені як А. В. Гордійчук, М. Я. Дем'яненко, Р. О. Колібаба, О. В. Марценюк-Розарьонова, О.М. Остапенко. Разом з тим, потребують

подальшого розгляду питання, пов'язані з пошуком шляхів оптимального страхового захисту сільськогосподарських підприємств.

Аграрне страхування як один із головних інструментів управління ризиками надає змогу поєднувати інтереси учасників ринку аграрного страхування та держави [1]. Українське аграрне страхування проходить нелегкий шлях становлення, і це очевидно підтверджується тим, що українська сільськогосподарська галузь розвивається швидкими темпами, а обсяги застрахованої продукції не збільшуються (рівень агрострахування лишається мізерним на рівні 3 – 5%) [4]. Існують різні види програм: програми страхування урожаю та доходів, які гарантують компенсацію втрат виробника сільськогосподарської продукції не тільки від недостатньої кількості врожаю, а й від зниження цін на продукцію. Програма страхування тварин гарантує страхувальнику відшкодування можливих збитків, пов'язаних з утриманням худоби й птиці та, як наслідок настання страхового випадку, недоодержанням від неї певного виду кінцевої продукції, а саме молока, м'яса, хутра, шерсті, яєць тощо. Цей страховий продукт передбачає також надання страхувальнику додаткових послуг, таких як, оцінка його майна (у цьому випадку с.-г. тварин та птиці), рекомендації щодо утримання худоби, оцінка збитку (при настанні страхового випадку), а також повний супровід договору страхування від моменту подання заяви на страхування до останнього дня дії укладеного договору [1]. Програма страхування фінансових ризиків полягає у тому, щоб відшкодувати можливі втрати на випадок, коли через певний період застраховані угоди не дадуть очікуваної віддачі. Страхове відшкодування в такому разі встановлюється в обсязі різниці між страховою сумою та одержаним прибутком від застрахованої комерційної діяльності [3]. Спроби розвивати страхування в сільському господарстві традиційно впираються в об'єктивність оцінки ризику та його системність: коли у страховика немає впевненості у відсутності злої волі зацікавлених осіб та в оцінці розміру збитків, а також реальної можливості відстежити це і проконтролювати. Тобто, ризик може втрачати критерії випадковості настання, на яких ґрунтується сама основа страхування. Важливо

було б визначити переваги індексного страхування. Його вартість для страхувальника може бути в кілька разів дешевшою традиційного страхування. Вартість ризикового комерційного страхування становить близько 5% від страхової суми, індексного – від 3% і нижче. Індексне страхування не вимагає складного висококваліфікованого андеррайтингу і набагато простіше і не затратне в організації та обслуговуванні. Здешевлює страхування в цьому випадку і мінімізація адміністративних витрат на моніторинг та оцінку збитків.

Нинішній етап розвитку сільського господарства України супроводжується загостренням низки соціально-економічних проблем. Проте навіть за несприятливих умов аграрний сектор продовжує демонструвати прийнятні темпи розвитку, що є, в першу чергу, результатом проведених земельної та аграрної реформ. Поряд з цим, нові виклики вимагають своєчасної реакції держави, аграрної науки і практики. Від того, наскільки оперативно й ефективно вітчизняний аграрний сектор адаптується до нових умов господарювання, залежать його подальші перспективи зайняти гідне місце серед провідних виробників агропродовольчої продукції в світі [5]. Таким чином, можна в загальному відзначити, що для аграрних підприємств страхування має стати ефективним фінансово-економічним інструментом захисту майнових інтересів селян під час виробництва та переробки сільськогосподарської продукції. Подальший розвиток сільськогосподарського страхування повинен бути спрямований на створення вигідних та безпечних умов для ведення бізнесу всіма учасниками аграрного ринку, що передбачає розподіл ризиків між сільськогосподарськими виробниками, переробними підприємствами, банками, страховими компаніями та державою.

Література:

1. Про державну підтримку сільського господарства в Україні: Закон України від 01.01.2017, підстава 1791-19 (із змінами і доповненнями).
2. Бездітко О. Є. Агрострахування як основний інструмент управління ризиками в сільськогосподарському виробництві, Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. *Серія : Економіка і управління*. 2019. Т. 30(69), № 2. С. 76-81.

3. Бондаренко Н. В., Власюк С. А. Реалії та перспективи розвитку агостраховання в Україні. Університетські наукові записки. 2018. № 2. С. 272-280.

4. Аналітичне дослідження «Ринок агостраховання України у 2020-му андерайтинговому році». URL: <http://agroinsurance.com> (дата звернення: 29.09.2021)

5. Ліга страхових організацій України : офіційний сайт. URL: <https://forinsurer.com> (дата звернення: 29.09.2021).

Abstract: *the insurance of the agricultural sector in Ukraine is studied, the directions of improvement and expediency of introduction of insurance at the agricultural enterprises are defined.*

Keywords: *insurance, insurance product, agricultural sector, agricultural insurance, index insurance.*

*Науковий керівник – Мікуляк К. А.,
асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв*

Кафедра економічної теорії і суспільних наук
РИНОК СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ УГІДЬ В УКРАЇНІ

***А. А. Феттер, здобувач вищої освіти групи МЕН 3/1
факультету менеджменту, МНАУ***

Анотація: Аграрний сектор продукує 17% ВВП країни і 40% виручки. Наша країна володіє значним земельним потенціалом, який становить 5,7% території Європи. Із 60,3 млн. га майже 70% становлять сільськогосподарські угіддя з високою родючістю. Ринок сільськогосподарських угідь України досить довго знаходився поза світовим контекстом. І деякі фермери наразі просто не усвідомлюють справжньої цінності власної землі. Тому на державному рівні мають бути визначені ціни на землю, які ґрунтуватимуться на основі цінових тенденцій на європейському і світовому ринку землі.

Ключові слова: сільськогосподарські угіддя, земельний потенціал, земельні відносини, аграрний сектор, ринок землі.

Створення ефективного ринку сільськогосподарських земель в Україні залишається питанням стратегічної важливості, від реалізації якого залежить динаміка соціально-економічного розвитку АПК, земельних відносин та національної економіки України в цілому.

Наша країна володіє значним земельним потенціалом, який становить 5,7% території Європи. Із 60,3 млн. га майже 70% становлять сільськогосподарські угіддя з високою родючістю. Такий потенціал може розглядатися як потужна конкурента перевага України, проте його практична реалізація вимагає впровадження ефективної моделі земельних відносин, адекватної сучасним жорстким умовам міжнародної конкуренції [1].

Аграрний сектор продукує 17% ВВП країни і 40% валютної виручки. Окрім власників паїв, які отримують кошти за оренду та аграріїв, які отримують прибутки від виробництва сільськогосподарської продукції, кошти заробляють і підприємства харчової промисловості, транспортні компанії, супермаркети, маркетингові та піар-агентства, ЗМІ та інші суб'єкти підприємницької діяльності. Всі вищезазначені підприємства є платниками податків, з яких фінансують освіту, армію, медицину, пенсії та інше. Тому питання ринку землі стосується кожного громадянина України [2].

Зважаючи на відсутність належної законодавчої бази щодо купівлі-продажу земель (за винятком тих, які надані для ведення особистого селянського господарства), поки що в нашій країні відміна мораторію є передчасною.

Спочатку в державі необхідно створити для цього певні умови. Насамперед це потребує прийняття ряду Законів України («Про оцінку землі», «Про земельний кадастр» та «Про родючість земель»). Крім цього, для забезпечення ефективного функціонування прозорого земельного ринку в нашій країні необхідно створити Державний земельний банк і Державний земельний фонд.

Думки щодо відкриття ринку сільськогосподарських угідь на сьогодні розділились. Згідно із результатами опитування, лише 19% опитаних підтримують запровадження продажу землі сільськогосподарського призначення, 73% - проти цієї ініціативи, 8% - не визначились [3].

Серед основних ризиків від запровадження продажу сільськогосподарських угідь люди, які проходили опитування найчастіше підтверджували свої рішення тим, що Українська земля може бути викуплена іноземцями; власники паїв можуть бути обмануті при продажі землі; зняття мораторію на продаж землі дозволить скупити її олігархам. Також люди вважають, що вільний продаж землі не можна запроваджувати в умовах війни і бачать загрозу знищення дрібного та середнього бізнесу в селі, що призведе до вимирання сіл або ж позбавить селян стабільного доходу від надання паїв в оренду.

Серед основних переваг запровадження продажу землі сільськогосподарського призначення опитані частіше обирали такі відповіді: власник землі зможуть розпоряджатися нею на власний розсуд, продаж землі сприятиме інвестиціям в Україну, дозволить отримати справедливую ринкову ціну на землю, сприятиме створенню нових робочих місць на селі.

Варто зазначити, що відкриття ринку землі активно підтримують світові організації. Земельна реформа залишається одним з основних елементів програми реформ в Україні, які підтримує Міжнародний валютний фонд (МВФ). Європейський суд з прав людини вирішив, що мораторій на продаж землі, який діє в Україні, є порушенням одного з ключових прав людини – розпоряджатися приватною власністю [4].

Насправді, зараз уже багато іноземних компаній користуються українськими земельними ділянками. Однак, ця практика досить поширена у світі

й нічого небезпечного чи незаконного у ній немає. Адже, перебуваючи на території України, іноземне підприємство сплачує податки, роблячи свій внесок в економіку країни.

З іншого боку, ситуація з іноземними компаніями може шкодити земельному банку країни, погіршувати екологічну ситуацію. Але так само це можуть робити й вітчизняні орендарі. Якщо впровадити правильне й суворе регулювання з боку держави й регламентувати обмеження на використання іноземними компаніями землі, ситуацію можна виправити. Як приклад, можна навести досвід Польщі, де фермери з володінням до 300 га є домінуючим об'єктом конституційного права. В інших країнах Євросоюзу, наприклад, у Німеччині та Франції діють державні органи-посередники, що регулюють пріоритетне право місцевих фермерів на володіння землями.

Ще однією проблемою є те, що ринок сільськогосподарських угідь України досить довго знаходився поза світовим контекстом. І деякі фермери наразі просто не усвідомлюють справжньої цінності власної землі. Тому на державному рівні мають бути визначені ціни на землю, які ґрунтуватимуться на основі цінових тенденцій на європейському і світовому ринку землі.

Отже, політичне рішення щодо відкриття ринку сільськогосподарських угідь України прийнято, проте економічних передумов ще не настало.

Література:

1. Земельний Вісник України: *Земельні новини*. URL: <http://zemvisnuk.com.ua/page/news1> (дата звернення 19.03.2021)
2. To Be or Not to Be: *Ринок землі*. URL: <http://avm-ua.org/uk/post/rinok-zemli-to-be-or-not-to-be> (дата звернення 19.03.2021)
3. Ставлення українців до запровадження продажу землі: *Рейтинг*. URL: http://ratinggroup.ua/research/ukraine/otnoshenie_ukraincev_k_vnedreniyu_prodazhi_zemli.html (дата звернення 22.03.2021)
4. Плюси і мінуси: хто виграє від створення ринку землі: сайт. URL: <https://persha.kr.ua/article/182248-plyusy-i-minusy-hto-vygraye-vid-stvorennya-rynku-zemli/> (дата звернення 20.03.2021)

Annotation: "The agricultural sector produces 17% of the country's GDP and 40% of revenue. Our country has significant land potential, which is 5.7% of Europe. Of the 60.3 million hectares, almost 70% are agricultural lands with high fertility. The market of

agricultural lands of Ukraine has long been out of the global context. And some farmers are now simply unaware of the true value of their own land. Therefore, land prices should be set at the state level, which will be based on price trends in the European and world land markets. "

Key word: agricultural lands, land potential, land relations, agricultural sector, land market.

*Науковий керівник – Біліченко О. С., канд. екон. наук,
доцент кафедри економічної теорії і суспільних наук,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв*

МЕХАНІЗМИ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ТА ДЕТЕРМІНАЦІЇ ПОВЕДІНКИ ІНДИВІДА

Ю.А. Алямовська, здобувач вищої освіти групи КН 2/1 факультету менеджменту, МНАУ

Анотація: Детермінація являє собою процес формування поведінки індивіда під впливом сукупності детермінант. В свою ж чергу, детермінант представляє собою систему факторів, які задають специфіку поведінки і беруть участь у її формуванні. Саме це поняття описує причинно-наслідковий зв'язок між явищами і процесами в їхній послідовності та залежності.

Ключові слова: самореалізація, детермінація, особистість, індивід, поведінка.

Питання самореалізації (самоактуалізації) особистості пов'язують з гуманістичною психологією, у якій даний термін є головним.

«В основі прагнення людини до самореалізації, – зазначає Д. О. Леонт'єв, – лежить не завжди усвідомлюване прагнення до безсмертя, яке може усвідомлюватися в різних формах як прагнення підвищити знання, покращити умови життя, передати іншим досвід та знання тощо». Тобто, ми маємо справу із важливою, вихідною складовою життя особистості, що не може існувати в межах буття людини. Потреба самореалізації справді є тотальною і сутнісною людською якістю, але вона існує не лише у формі підвищення уваги до себе, болісної рефлексії і самовдосконалення, а й у формі прагнення щось створити, залишити слід у чомусь, або в комусь. Це розуміння повністю відповідає змісту думок С.Л. Рубінштейна, а саме, про те, що самореалізація і самовиховання особистості полягають не в ізольованій медитативній «роботі над собою», а в активній реальній зовнішній діяльності. Реалізувати вдалі прагнення можна лише вийшовши за ці межі, але «вихід за межі індивідуального буття для окремого

індивіда є лише шляхом приєднання до чогось більшого, що не закінчить свого існування з фізичною смертю індивіду». Проте, що саме означає термін «приєднання»? О.Ф. Лосєв визначав: «Особистість, якщо вона є, взагалі мислиться незмінно як така, що впливає і діє». Звідси, «особистість є завжди виявленням». При цьому вираження не просто функція особистості, а її необхідна базисна атрибуція. Отже, на думку О.Ф. Лосєва, особистість, в першу чергу, постає як маніфестація її сутнісних рис.

Детермінація являє собою процес формування поведінки індивіда під впливом сукупності детермінант. В свою ж чергу, детермінант представляє собою систему факторів, які задають специфіку поведінки і беруть участь у її формуванні. Саме це поняття описує причинно-наслідковий зв'язок між явищами і процесами в їхній послідовності та залежності. Процес детермінації відображає, як саме та під впливом яких причин, перш за все спонукальних, формується і реалізується поведінка індивіда, як взаємодіють ці причини між собою, які її внутрішні й зовнішні джерела. Але детермінанти є не просто факторами і причинами, вплив яких приводить до певних наслідків. До них відносять такі спонукальні чинники, які визначають певний характер і тип поведінки внаслідок їх сукупної взаємодії, допускаючи при цьому деяку імовірнісну її варіативність.

Сучасна психологія описує детермінанти, що впливають на поведінку особистості досить різноманітно. Якщо узагальнити основне в підходах різних напрямів психології, спростивши для розуміння схему поведінки, то можна підкреслити, що конкретний вчинок людини може бути результатом відповідної реакції на вплив ситуації (вплив зовнішніх детермінант), або може залежати від сприйняття людиною цієї ситуацію (як вона відображається в її свідомості), показувати прояв якогось внутрішнього джерела активності (вплив внутрішніх детермінант). Отже, на поведінку людини впливають внутрішні та зовнішні детермінанти та сприйняття людиною тої чи іншої ситуації.

Головною метою вчинку людини є як збереження звичного адаптивного стану (захисна реакція), так і набуття нової якості (розвиток).

Результатом вчинку є досягнення очікуваного ефекту, як внутрішнього (та або інша думка, оцінка, почуття), так і зовнішнього (досягнення згоди, розуміння й т.п.). У таку схему укладаються, як психоаналітичні моделі особистості, так і когнітивні, як біхевіористичні, так і гуманістичні.

Самореалізація детермінується також і зовнішніми особливостями життєвих обставин. Аналізуючи «екзистенційне» і «буденне» буття особистості, можна фактично відстежити механізми самореалізації індивіда на різних рівнях її існування.

Здається, ніби «людина залишається в межах безпосереднього», не зростає, не розвивається. Підкреслюється «вульгарність обивателя», застиглість і «рослинність» такого життя. Немов доцільно й логічно обґрунтовується необхідність у цьому житті свят, обрядів, карнавалів, гри – всього, що дає змогу самореалізуватися людині, залишитись особистістю. Це – традиційна й розповсюджена точка зору.

Одним з психологічних механізмів, що забезпечує утворення особистістю самої себе в процесі самореалізації являється саморозвиток – як один з типів самореалізації (самоактуалізації) людини, спрямованої на її власне зростання. З точки зору Д.О. Леонтьєва «саморозвиток тісно пов'язаний з самореалізацією оскільки він мотивується прагненням розвиватися, збагачувати свої сутнісні сили для кращої самореалізації в майбутньому». У зв'язку з цим Л.Н. Коган стверджує: «Самореалізація спонукає особистість до подальшого розвитку, який дає можливість здійснювати наступні акти самореалізації на більш високому рівні». Можна стверджувати, що самореалізація і саморозвиток особистості – це один процес, у якому особистість розвивається, а розвиваючись – реалізує себе.

Потреба в самореалізації є джерелом активності людини, в свою чергу активність визначає саме ті види діяльності, в яких дана потреба задовольнятиметься.

Література:

1. Problems of general psychology. S. L. Rubinstein, 1973.
2. Self- realization as an activity. I. D. Egorichev, 2005.

3. Self-Determination, International Law and Post-Conflict Reconstruction.

Manuela Melandri, 2019.

Annotation: «Determination is the process of forming the behavior of an individual under the influence of a set of determinants. In turn, the determinant is a system of factors that determine the specifics of behavior and participate in its formation. It is this concept that describes the causal relationship between phenomena and processes in their sequence and dependence.»

Key words: self-realization, determination, personality, individual, behavior.

*Науковий керівник – Біліченко О. С., канд. екон. наук,
доцент кафедри економічної теорії і суспільних наук,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв*

РОЛЬ СОЦІАЛЬНИХ ІНСТИТУТІВ У ФУНКЦІОНУВАННІ ТА РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

А.В. Бондаренко, здобувач вищої освіти групи КН 2/1

факультету менеджменту, МНАУ

Анотація: У соціальній організації суспільства конкретним суб'єктом, що забезпечує відносну стабільність соціальних зв'язків та відносин, є соціальний інститут. Взаємозв'язана соціальна система може задовольнити потреби членів соціальної сфери, регулювати їх поведінку та забезпечувати розвиток усієї спільноти, роблячи тим самим цей розвиток стійким.

Ключові слова: суспільство, соціальна роль, соціальні інститути, соціалізація, соціальні спільноти.

У соціальній організації суспільства конкретним суб'єктом, що забезпечує відносну стабільність соціальних зв'язків та відносин, є соціальний інститут. Термін «інституція» має багатозначне значення в соціології. Перш за все, це слід розуміти як групу конкретного персоналу та установ, що мають конкретні матеріальні засоби та виконують специфічні соціальні функції.

З предметної точки зору, «система» позначає певні стандарти та норми поведінки індивіда та групи за конкретних обставин.

У звичайній мові та філософській літературі термін «соціальний інститут» важко зрозуміти. Однак сучасна соціологія вивчає всі аспекти соціального співіснування людей у громадах та профспілках, а тому вживає цей термін більш послідовно. Як правило, сучасні соціологи використовують цей термін для позначення складних соціальних форм, таких як уряд, сім'я, людська мова, університети, лікарні, комерційні компанії та правові системи. Типовим є

визначення, запропоноване Джонатаном Тернером: «комплекс позицій, ролей, норм і цінностей, що містяться в певних типах соціальних структур та організують відносно стабільні моделі людської діяльності з урахуванням фундаментальних проблем у житті, підтримка ресурсів, відтворення індивідуумів та підтримка життєздатних суспільних структур у певному середовищі».

Також, Ентоні Гіденс говорить: «Інституції за визначенням є більш стійкими рисами соціального життя». Він продовжує перераховувати як інституційні порядки, політичні інститути, способи дискурсу, економічні інститути та правові інститути. Сучасний філософ соціальної науки Ром Гарє слідує теоретичним соціологам, пропонуючи подібне визначення: «Інституція була визначена як взаємопов'язана подвійна структура осіб, які виконують ролі чи носії службових обов'язків і соціальних практик, що включають як виражальні, так і практичні цілі та результати». Він наводить як приклади школи, магазини, поштові відділення, поліцейські сили, притулки та Британську монархію.

Взаємозв'язана соціальна система може задовольнити потреби членів соціальної сфери, регулювати їх поведінку та забезпечувати розвиток усієї спільноти, роблячи тим самим цей розвиток стійким. Завдяки соціальним інститутам люди можуть спілкуватися. На це в основному впливає житло, школи, засоби масової інформації та інші установи.

Соціалізація – процес формування особистості, засвоєння особистістю цінностей, норм, установок та моделей поведінки, що властиво суспільству, до якого він належить.

Отже, соціальні інститути визначають спрямованість соціальної діяльності та соціальних відносин через узгоджену систему стандартів поведінки. Кожен із цих інститутів характеризується існуванням мети діяльності, певної функції, що забезпечує досягнення, та певної кількості соціальних ролей.

Соціальні інститути виконують функції соціального управління та соціального контролю в суспільстві. Соціальний контроль дозволяє суспільству та його системам забезпечити відповідність регуляторним умовам, а порушення регуляторних умов можуть завдати шкоди соціальній системі.

Кожна соціальна спільнота виробляє свої цінності, правові й моральні норми, адміністративні розпорядження, рішення, звички, звичаї, різні санкції для забезпечення певного соціального порядку, порядку суспільного життя та соціальних дій. Для цього використовуються різні заходи (переконавання, накази, заборони, примус, тиск аж до застосування фізичного насилля, система способів вираження вдячності, визнання, нагороди), за допомогою яких забезпечується конформізм (відсутність власної позиції домінантності, безпринципна і некритична покора певній моделі, що володіє найбільшою силою тиску (думка більшості, визнаний авторитет, традиція)) членів суспільства. Конформістська поведінка забезпечує визнання і безпеку індивіда. Вся ця система називається системою соціального контролю. Важливими атрибутами та елементами соціального контролю є цінності, норми, звички, звичаї, санкції. Вони виникають та існують завдяки дії соціальних інститутів.

Література

1. The Sociology of Emotions. Jonathan H. Turner, Jan E. Stets, 2005.
2. The Making of a Social Theory: Anthony Giddens' Theory of Structuration, Anthony Giddens, 2007.
3. Stanford Encyclopedia of Philosophy: Social Institutions, published 2007.

Annotation "In the social organization of society, a specific entity that ensures the relative stability of social ties and relations is a social institution. An interconnected social system can meet the needs of members of the social sphere, regulate their behavior and ensure the development of the whole community, thus making this development sustainable."

Key words: society, social role, social institutions, socialization, social communities.

*Науковий керівник – Біліченко О. С., канд. екон. наук,
доцент кафедри економічної теорії і суспільних наук,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв*

ГРОМАДСЬКА ДУМКА: РЕСУРСИ ТА МЕХАНІЗМИ ЇЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

В. В. Бондаренко, здобувач вищої освіти групи ГРС 2/1 факультету менеджменту, МНАУ

Анотація: Громадська думка діє практично у всіх сферах життя суспільства. Значення громадської думки в житті будь-якого суспільства є надзвичайно важливим. Стадія зародження громадської думки характеризується появою масового інтересу до потенційного об'єкту думки. Люди намагаються з різних джерел знайти інформацію про об'єкт думки і виробити своє особисте оціночне судження з приводу обговорюваної проблеми.

Ключові слова: громадська думка, трансформація думки, суспільство, масовий інтерес, соціальна свідомість.

Громадська думка – найважливіше з понять, укладає в собі цілий пласт духовного життя суспільства, пов'язаний не тільки з інтелектуальною працею, а й з втіленням ідей, концепцій, проектів.

Якість громадської думки – найважливіший фактор, здатний визначати вектор розвитку тієї чи іншої країни.

Всупереч широко поширеним поглядам, громадська думка є не будь-яке публічне висловлювання тих чи інших представників громадськості і тим більше не механічну суму безлічі висловлювань або окремих думок, зафіксованих в ході опитувань громадської думки, а органічний продукт соціального життя, якимось колективним судженням, що виникає в процесі і внаслідок складної соціальної комунікації – публічної дискусії. Виникнення цього продукту передбачає наявність в суспільстві безлічі важливих умов:

- громадськості, яка усвідомлює себе як суб'єкта соціальної поведінки;
- наявності вільної і доступної суспільним групам інформації по предмету обговорення;
- інтересу в суспільстві до цієї інформації;
- здатності громадських груп артикулювати свою позицію;
- широкої мережі каналів міжперсональної і груповий комунікації.

Формування і розвиток громадської думки відбувається як цілеспрямовано – в результаті впливу політичних організацій і соціальних інститутів і установ на свідомість суспільних груп, так і стихійно під безпосереднім впливом життєвих обставин, соціального досвіду і традицій.

Громадська думка діє практично у всіх сферах життя суспільства. Разом з тим, межі її суджень досить визначені. Як правило, в якості об'єкта висловлювань виступають лише ті факти і події дійсності, які викликають суспільний інтерес, відрізняються значимістю та актуальністю.

Слово «механізм» в його соціальному значенні трактується як «система, пристрій, що визначає порядок будь-якого виду діяльності». Під механізмами громадської думки можна розуміти сукупність соціальних інститутів і організацій. Ця невидима і взаємопов'язана структура груп і асоціацій є той самий механізм, за допомогою якого демократія створила громадську думку і спростила процес мислення мас.

Громадська думка в ході свого формування і трансформації, проходить наступні стадії:

1. зародження,
2. формування,
3. функціонування,
4. спад,
5. відмирання.

Стадія зародження громадської думки характеризується появою масового інтересу до потенційного об'єкту думки. Люди намагаються з різних джерел знайти інформацію про об'єкт думки і виробити своє особисте оціночне судження з приводу обговорюваної проблеми. Сприйняття та оцінка інформації поки відбувається на індивідуальному рівні і на рівні міжособистісної комунікації.

На стадії формування громадської думки спостерігається вихід індивідуальних оціночних суджень за рамки індивідуальної свідомості. Бажання людей поділитися своєю особистою думкою з іншими і висловити її публічно призводить до виникнення дискусій на соціально-груповому та суспільному

рівнях. В ході дискусії відбувається зіткнення та боротьба індивідуальних і групових думок.

Стадія функціонування громадської думки характеризується тим, що вона досить чітко відображає позицію більшості. Функціонуюча громадська думка має певну стійкість, зумовлену інтересом людей до об'єкта думки і прагненням реалізувати свої ціннісно-оцінні судження в ході вирішення соціальних проблем.

На стадії спаду відбувається зниження масового інтересу до об'єкта громадської думки. Це може бути обумовлено наступними обставинами:

- рішенням проблеми;
- частковим вирішенням обговорюваної проблеми;
- втратою надії у значної кількості людей на вирішення проблеми.

На стадії відмирання думка втрачає якість громадської і перетворюється в розрізнені судження окремих людей і груп, які не здатні зробити істотного впливу на існуюче суспільне становище.

Значення громадської думки в житті будь-якого суспільства є надзвичайно важливим. Громадська думка – це якісний стан суспільної свідомості, яке виражається публічно і має суттєвий вплив на функціонування суспільства і його політичну систему. Саме реальна можливість публічного висловлювання населення на злободенні проблеми суспільного життя і вплив цих висловлювань, в будь-якій формі, на розвиток суспільно-політичних відносин відбиває суть громадської думки як особливого соціального інституту.

Література:

1. New Directions in Public Opinion. Adam J. Berinsky, 2020
2. Crystallizing Public Opinion. Edward Bernays, 2019
3. The Oxford Handbook of Public Choice. Oxford University Press, 2019
4. The Public Option. Ganesh Sitaraman, Anne L. Alstott, 2019

Annotation: «Public opinion operates in almost all spheres of society. The importance of public opinion in the life of any society is extremely important. The stage of emergence of public opinion is characterized by the emergence of mass interest in the potential object of thought. People are trying to find information about the object of opinion from various sources and make their own judgments about the issue under discussion.»

Key words: public opinion, transformation of thought, society, mass interest, social consciousness.

*Науковий керівник – Біліченко О. С., канд. екон. наук,
доцент кафедри економічної теорії і суспільних наук,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв*

СТИЛЬ КЕРІВНИЦТВА

К. С. Гетманцева, здобувач вищої освіти, групи ГРС 2/1 факультету менеджменту, МНАУ

Анотація Керувати людьми необхідно вміти. Стиль управління – те, як поводить себе керівник з підлеглими, реалізуючи управлінські функції. Стиль керівництва характеризує різні способи, методи і прийоми, які використовує керівник, щоб впливати на підлеглих.

Ключові слова: стиль управління, авторитарний стиль, ліберальний стиль, демократичний стиль, керівник, підлеглий.

Керувати людьми необхідно вміти. Стиль управління – те, як поводить себе керівник з підлеглими, реалізуючи управлінські функції [1]. Стиль керівництва характеризує різні способи, методи і прийоми, які використовує керівник, щоб впливати на підлеглих.

У науковій літературі описується безліч стилів керівництва. Але найпоширенішою є класифікація, яка включає три стилі: авторитарний, ліберальний та демократичний.

Авторитарний стиль керівництва передбачає, що всі управлінські рішення приймаються керівником одноосібно. Для такого стилю управління характерне жорстке керівництво, коли керівник дає розпорядження та інструкції, а підлегли повинні їх неухильно виконувати. Загалом, керівник, який використовує авторитарний стиль, не враховує думки своїх підлеглих у жодних питаннях. Кінцева інстанція в такому разі – абсолютна істина, думка керівника.

Ліберальний стиль керівництва – це повна протилежність авторитарному стилю. Керівник узагалі не прагне до того, щоб нести відповідальність або

приймати рішення. Участь його виражається у формі поради, пояснення чи побажання, але ніяк не жорсткого розпорядження. Він рідко робить зауваження, а всі рішення доводиться приймати самим членам колективу.

Демократичний стиль керівництва передбачає, що підлеглі залучаються до прийняття управлінських рішень, однак відповідальність несе керівник [2].

На думку Джона Адера, позиція демократичного керівника – «перший серед рівних». У нього є влада, оскільки колектив повинен раціонально та ефективно виконувати завдання, а не тому, що він готовий до покарань і репресій [3].

Важливими рисами управлінця стають наполегливість, послідовність і такт. Він підтримує комунікації між підлеглими, щоб вони могли обмінюватися інформацією та обговорювати робочі питання. До вибору стиля керівництва необхідно підходити виважено.

Якщо група розрізнена, не готова до відповідальності та самоврядування, ефективним стане тільки авторитарний стиль. Звичайно, у тому чи іншому ступені вираження це дозволить «зібрати» колектив, розподілити обов'язки, призначити відповідальних, усунути спроби ухилитися від виконання завдання.

Колектив, який очолює керівник з авторитарним стилем управління добре виконує рутинну, одноманітну, монотонну роботу із визначеним періодом часу. Така робота має бути максимально простою, не вимагати якихось тривалих роздумів, додаткового збору інформації. У такому випадку, колектив буде задоволений і робота виконана.

Ліберальний стиль керівництва найкраще застосовувати в колективах людей, які усвідомлюють необхідність підкорення для досягнення колективних завдань. У них розвинене почуття обов'язку, критична оцінка та розуміння дій керівника, визнання його авторитету. Співробітники під керівництвом ліберального управлінця є ініціативними та самостійними, здатними нести відповідальність за виконання поставлених перед ними завдань.

Для того, щоб колектив якісно та своєчасно виконав складне, комплексне або творче завдання, найбільше підходить демократичний стиль керівництва. У такому випадку, співробітники зможуть висловлювати свої точки зору, разом

шукати варіанти для вирішення поставлених завдань, творчо мислити, ефективно діяти [4].

На підставі проведеного дослідження можна зробити висновок, що вибір стилю управління залежить від багатьох факторів. Керівник, який вірно підібрав стиль керівництва, відповідно до особливостей організації, отримує інструментарій до ефективного менеджменту. Сучасні психологи, соціологи та фахівці у сфері управління персоналом констатують, що стиль керівництва має бути різним і обиратися, адекватно до особливостей колективу та завдань, покладених на нього.

Література:

1. Стотхарт К. Як знайти спільну мову. Впевненість і харизма при спілкуванні з особистостями різного типу / Кетрин Стотхарт. Київ : КМ-Букс 2021. 304 с.
2. Itzhak Adizes. Insights on management / Adizes Itzhak, 2011. 224 с.
3. Adair J. Lessons in Leadership. 12 Key Concepts / John Adair, 2018. 184 с.
4. Zhuo J. The Making of a Manager / Julie Zhuo., 2019. 288 с.

Annotation: «People need to be able to manage. Manager's style is how a manager treats subordinates, implementing management functions [1]. Leadership style characterizes the different ways, methods, and techniques that a leader uses to influence subordinates.»

Key words: management style, authoritarian style, liberal style, democratic style, leader, subordinate.»

*Науковий керівник – Біліченко О. С., канд. екон. наук,
доцент кафедри економічної теорії і суспільних наук,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв*

СТРУКТУРА СУЧАСНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

В.М. Дусанова, здобувач вищої освіти групи ГРС 2/2

факультету менеджменту, МНАУ

Анотація: На сьогодні важко уявити собі людину, яка не користується інформацією з мережі Інтернет, проте структура інформаційного суспільства є достатньо складною. Створюється інформаційне суспільство, внаслідок нової індустріальної революції, базою якої є інформаційні й телекомунікаційні технології, й, звісно, інформація, що є показником знань людини.

Ключові слова: інформаційне суспільство, інформація, мережа Інтернет, суспільство, інформаційна діяльність.

Інформаційне суспільство, на сам перед, являється суспільством, що орієнтоване на людей. Воно відкрите для всіх і спрямоване на розвиток, в якому кожен, хто забажає, може створювати інформацію і знання, а також мати доступ до цієї інформації та обмінюватись нею. Тим самим, надається змога окремим особам, громадам й народам реалізовувати свій потенціал повною мірою, сприяти своєму сталому розвитку та підвищувати якість життя.

Інформаційне суспільство – це суспільство, що характеризується високим рівнем інтенсивності інформації у повсякденному житті більшості громадян, організацій та на робочих місцях; завдяки використанню загальних технологій таке суспільство корисне для широкого спектру особистої, соціальної, освітньої та ділової діяльності, а також має можливості швидкої передачі, отримання та обміну цифровими даними між людьми, незалежно від їх розташування [1].

Тобто, інформаційне суспільство – це таке суспільство, де інформація є визначальною рисою. В ньому створення, розповсюдження та маніпулювання інформацією стало найважливішою економічною та культурною діяльністю.

Цей термін введено у науковий обіг з 1970-х років, але набув особливої популярності останнього часу й широко використовується в соціальній та політичній діяльності.

На сьогодні важко уявити собі людину, яка не користується інформацією з мережі Інтернет, проте структура інформаційного суспільства є достатньо складною.

Створюється інформаційне суспільство, внаслідок нової індустріальної революції, базою якої є інформаційні й телекомунікаційні технології, й, звісно, інформація, що є показником знань людини.

Перевагою й особливістю даного суспільства, є можливість будь-кому, будь-де й у будь-який час отримати за певну плату чи, навіть, безкоштовно на основі автоматизованого доступу і систем зв'язку, будь-яку інформацію та знання, що є необхідними для їхньої життєдіяльності і рішення особистих чи соціально важливих та значущих завдань.

Американський соціолог Елвін Тоффлер визначив інформацію та знання важливими й визначними досягненнями ХХ –ХХІ століть. Для інформаційного суспільства характерне розповсюдження й популяризація комп'ютерів, гнучких технологій. Інформаційне суспільство несе у собі такі явища, як відкриття нових інститутів, університетів й інших закладів для надання вищої освіти, відносини та цінності. Усе це Е. Тоффлер вважає «новим ладом життя» [2].

Структура інформаційного суспільства знаходиться у стані постійного розвитку. Але в останні часи, зміни яких вона зазнала вчинили справжній фурор в світі інформаційного розвитку.

Мережа Інтернет, що є основою сучасного інформаційного суспільства – це особистий помічник кожної людини. Підтвердженням цього є статистика опитування, яка говорить: «За 5 років кількість українців, які є постійними користувачами сучасних інформаційних джерел, зросла на 50%, а кількість тих, хто не користується мережею, взагалі зменшилася в два рази».

Отже, основною частиною структури є саме користувачі. Люди використовують інформацію для навчання, роботи, саморозвитку, розваг, пізнання світу, ідей та розвитку багатьох навиків. Учасники інформаційного суспільства отримують певну вигоду й додаткові ресурси, на відміну від тих, хто не має засобів й можливостей для участі в такому суспільстві. «Інформаційне

суспільство» є наступником й послідовником «індустріального суспільства». Можна зробити висновок, що Інтернет заповнив усі сфери нашого життя.

Не менш важливими учасниками структури інформаційного суспільства є, звісно, ті, хто створює інформацію. Сучасне інформаційне суспільство розвивається за допомогою людей, які «виготовляють» нову інформацію, а саме письменників, фотографів, композиторів, художників, інженерів, вчених та інших. Ці люди є виробниками нового, важливого матеріалу, що у подальшому може не лише стати розвитком для інформаційного суспільства, а й вплинути на перетворення його структури, на більш складну й розумну систему.

До речі, звичайний користувач також може стати виробником, оскільки особливістю більшості користувачів є те, що вони створюють нову інформацію на основі існуючої. Тому логічним є те, що структура сучасного інформаційного суспільства починається з виробника й закінчується виробником, що показує її безперервність й замкнутість.

Також, не менш важливим аспектом інформаційного суспільства є створення, розповсюдження, узагальнення, використання та маніпулювання у ньому інформацією, становить не малу частину політичної, економічної та культурної діяльності.

У створенні нової інформації та її «популяризації», виробникам допомагають продюсери, організації й видавці, які надають первинному змісту «товарний вигляд».

Індустрія поширення інформації пов'язана зі створенням і управлінням телекомунікаціями і мережами поширення інформації. Вона включає телекомунікаційні компанії, мережі кабельного телебачення, системи супутникової трансляції, телевізійні станції, сайти, соціальні мережі, інтернет-послуги та загалом всю «світову інформаційну павутину».

Джерела поширення інформації – це те, за допомогою чого користувачі знаходять й користуються інформацією. Сучасний стан розвитку інформаційно-комунікаційних технологій призвів до того, що нині для користування Інтернетом зовсім не обов'язково мати комп'ютер, оскільки можна отримувати інформацію із

«світової павутини» через сучасні смартфони та планшети, які як показує статистика присутні у кожної другої людини.

Існують певні галузі інформаційної індустрії, що є економічними основами суспільства. До них належать: телекомунікаційна, комп'ютерна, електронна, аудіовізуальна тощо. Ці основи переживають процеси технологічних конвергенцій та корпоративного злиття, розвиваються у доволі швидкому темпі та мають вплив на всі галузі й сфери економіки та конкурентоспроможність країн на світовій арені.

Отже, схематично структуру можна представити так:

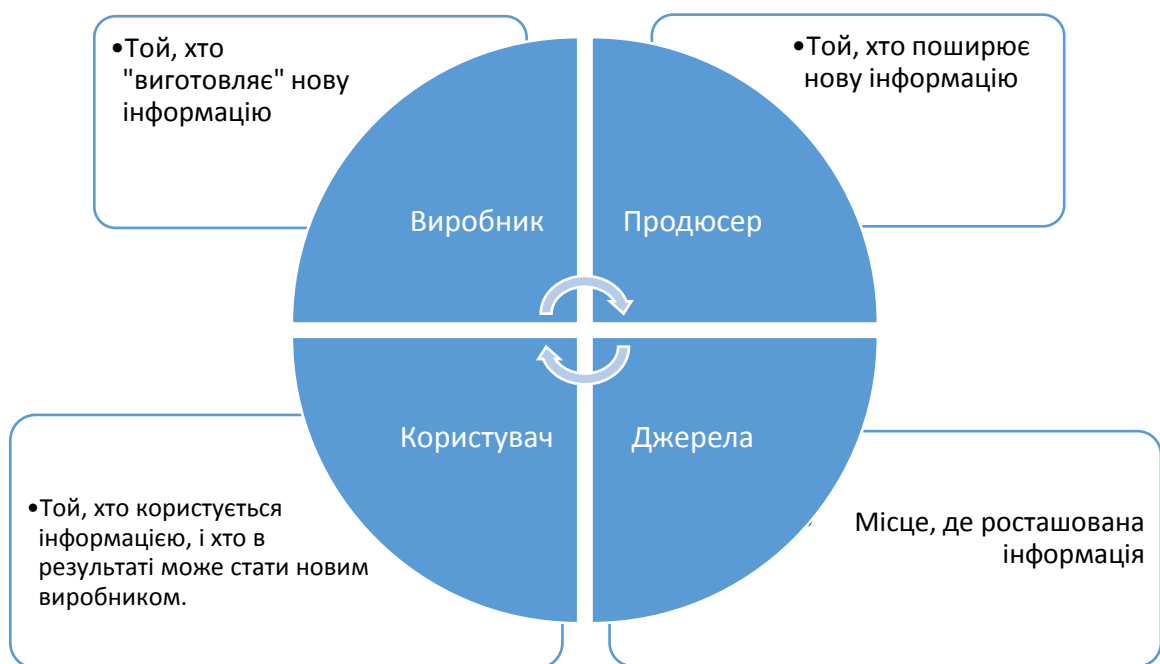

Рисунок 1- Структура інформаційної індустрії

Американський соціолог й публіцист Деніел Белл став справжнім пророком у своїх висловлюваннях, щодо розвитку інформаційного суспільства. Він стверджував: «У наступному столітті, вирішальне значення для економічного й соціального життя, для способів подачі знань, а також для характеру трудової діяльності людини набуває становлення нового соціального укладу, який базується на телекомунікаціях» [3].

Розмови про інформаційне суспільство та розвиток масштабного світового ринку телекомунікацій та Інтернету, часто стають однією з найпопулярніших тем

для обговорення на сторінках і випусках, як Українських, так і зарубіжних журналів, газет, програм та шоу. До речі, величезні обсяги такої інформації, зараз доступні й в мережі Інтернет. Часто це стосується, висвітлення діяльності певних національних й міжнародних організацій з реалізації, виготовлення та розробки стратегій розвитку знань й інформації [4].

Підводячи підсумки, необхідно вказати, що формування глобального інформаційного суспільства створює певні умови для розбудови держави та громадянського суспільства, які мають значний вплив на розвиток держав та націй, національних моделей соціальної комунікації та національних моделей громадянського суспільства [5].

Сучасні інформаційні технології стали однією із найважливіших частин інфраструктури суспільства в наші дні. Від телекомунікацій та інформаційних вісників залежить не лише технологічний, але й соціальний поступ. Кількість людей, що користується сучасними інформаційними джерелами й являються безпосередньо учасниками інформаційного суспільства зростає з кожним днем. Саме тому інформаційне суспільство є дуже важливим у наш час й потребує постійного розвитку.

Сучасне інформаційне суспільство – це великий крок у наше майбутнє.

Література:

1. Information Society. *Tech Target Contributor*. URL: <https://whatis.techtarget.com/definition/Information-Society>
2. Бебик В. М. Глобальне інформаційне суспільство: поняття, структура, комунікації. *Інформація і право*. № 1 (1) 2011. URL: <http://ippi.org.ua/bebik-vm-globalne-informatsiine-suspilstvo-ponyattya-struktura-komunikatsii>
3. Штанько В. І., Бордюгова Т. Г. Інформаційне суспільство: соціально-філософські проблеми становлення : навч. посіб. URL: https://openarchive.nure.ua/bitstream/document/7111/1/Навч_посібн_Інформаційне%20суспільство.pdf

4. Інформація: види, її місце й роль в інформаційному суспільстві.
Osvita.ua Розділ журналістика. URL:
<https://ru.osvita.ua/vnz/reports/journalism/25033/>

5. Біловус Л. І. Управління та організація діяльності інформаційних установ: навч. посіб. URL:
http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/9171/1/feu_kdidu_sdid_dotudiu_NP.pdf

Annotation: «Today, it is difficult to imagine a person who does not use information from the Internet, but the structure of the information society is quite complex. information that is an indicator of human knowledge. "Key words: information society, information, Internet, society, information activity.»

*Науковий керівник – Біліченко О. С., канд. екон. наук,
доцент кафедри економічної теорії і суспільних наук,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв*

МОТИВАЦІЯ ТА ТРУДОВА АДАПТАЦІЯ МОЛОДІ

М.О. Марцун, здобувач вищої освіти групи ТУР 2/1

факультету менеджменту, МНАУ

Анотація: Лише невеликій кількості людей підвладна внутрішня мотивація. Це ті люди, які тривалий час розмірковуючи над власною поведінкою і причиною її виникнення, врешті припиняють потребувати підштовхування мотивації ззовні, а вміють розпочинати будь-яку роботу самостійно, орієнтуючись на власні відчуття. Саме від внутрішньої мотивації залежить трудова адаптація.

Ключові слова: мотивація, трудова адаптація, молоде покоління, адаптованість, трудова діяльність.

Рано чи пізно людина починає свою трудову діяльність входження. Вхід в трудову діяльність насправді складний і неоднозначний процес. У кожної людини свої мотиви та протиріччя під час вибору професії.

Молодь – соціально-демографічна група, відокремлена на основі сукупності вікових характеристик і особливостей соціального стану. Більшість молодих людей живе неусвідомленою зовнішньою мотивацією - роблять свою роботу, щоб сподобалося шефу, досягають цілей батьків, чекають похвали від інших, намагаються сподобатися комусь, чекають підтримки і поштовху ззовні, так само як і навіть на словах живуть “заради дітей” і “не своїм життям”, а тим, яке було б

комфортне навколишнім. Звісно, визнавати це нелегко й хочеться сказати: ”Я є я і живу так, як хочу” але здебільшого це просто бравада, за якою ховається глибинне усвідомлення “Я не можу по-іншому і звик, аби те, що підштовхує до дії, було ззовні. Мотивація молодого покоління більша ніж у старшого. Старше покоління мотивувалось тим, що вони повинні були годувати свої сім’ї, які були створенні в ранньому віці. Молоде покоління мотивується тим, що воно прагне не працювати фізично, а розумово, щоб мати багато вільного часу на подорожі, на себе. Саме тому більшість молодих людей вибирають професії пов’язані з розумовою діяльністю, а не з фізичною.

Лише невеликій кількості людей підвладна внутрішня мотивація. Це ті люди, які тривалий час розмірковуючи над власною поведінкою і причиною її виникнення, врешті припиняють потребувати підштовхування мотивації ззовні, а вміють розпочинати будь-яку роботу автономно, орієнтуючись на власні відчуття. Вміють захотіти тоді, коли їм це треба. Можете перевірити самі себе: що ви робите, коли не хочете щось робити, але знаєте, що це треба?

Якщо ви можете побороти свою ліню, в будь-який момент - чудово! Бо ви майстер внутрішньої мотивації. Не дивуюсь, коли молоді люди досягають у своєму житті всього, чого хочуть, і повноцінно насолоджуються кожною пережитою миттю. Важливою відмінністю внутрішньої мотивації є те, що вона стосується як приємних справ, так і рутинних, буденних, до яких людина із зовнішньою мотивацією ставить як до навантажувальних і зайвих.

Так от, якщо людина хоче досягати і повноцінно жити, її завдання – розвивати в собі внутрішню мотивацію, адже вона є в кожній людині. Саме від внутрішньої мотивації залежить трудова адаптація. Трудова адаптація - це соціальний процес освоєння особистістю нової трудової ситуації, в якому і особистість і трудове середовище здійснюють активний вплив один на одного і є адаптивно-адаптованими системами.

Адаптованість людини проявляється у її поведінці, у показниках трудової діяльності:

- ✓ ефективності праці;

- ✓ засвоєнні соціальної інформації та її практичній реалізації;
- ✓ рості усіх видів активності;
- ✓ задоволеності різними сторонами трудової діяльності.

Важливим джерелом поповнення керівних і інженерно-технічних кадрів організацій та підприємств є молоді фахівці з вищою освітою. Робота з ними будується так, щоб на кожному етапі навчання студентів їх виборча підготовка здійснювалося спільно з базовими підприємствами, організаціями на принципі поєднання навчання з продуктивною працею з неповним робочим днем або неповним робочим тижнем. В подальшому це допоможе гарно почати трудову діяльність.

За час навчання бажано забезпечити кожному студенту отримання робочої професії за профілем спеціальності, а також оволодіння первинними навичками професійної діяльності відповідно до характеру майбутньої роботи на виробництві - технологічної, управлінської, конструкторської.

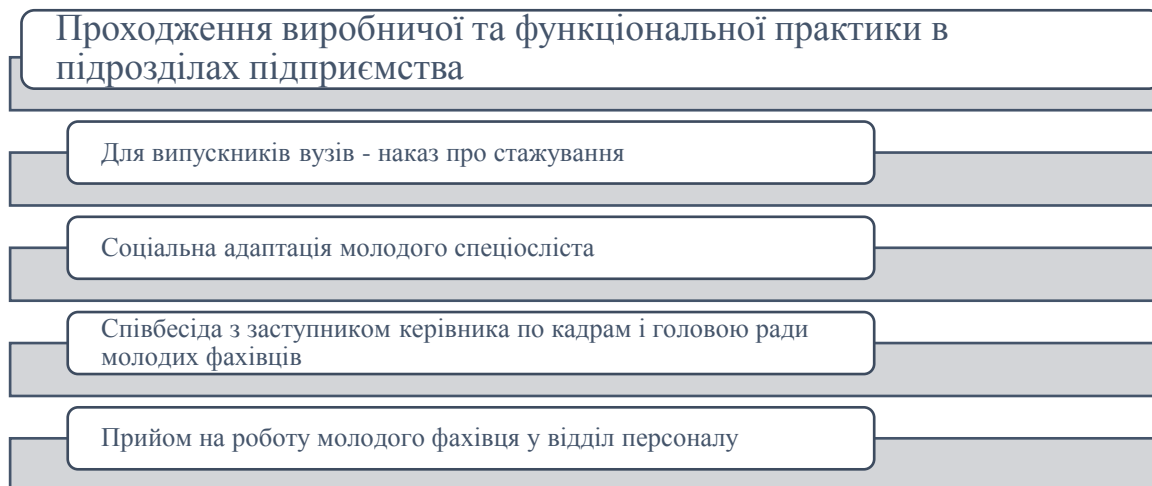
З метою практичного закріплення професійних знань і навичок у випускників вищих навчальних закладів за отриманою спеціальністю, підвищення їх відповідальності за результати трудової діяльності, поліпшення використання фахівців. На виробництві прийнято, що після трьох років роботи за місцем розподілу молодий спеціаліст проходить спеціальну атестацію, за результатами якої визначається його подальша ділова кар'єра.

Основним завданням спільної роботи організацій, підприємств і вищих навчальних закладів з підготовки майбутніх фахівців виробництва є навчання їх самостійного прийняття рішень, вмінню відповідати за свої дії, забезпечення глибоких професійних знань, а також розвиток матеріальної бази університетів.

З метою підвищення активності молодих фахівців в освоєнні професійної діяльності, сприяння їх кваліфікаційним та культурному росту на підприємствах і в організаціях, де працює не менше 50 молодих фахівців, створюються ради молодих фахівців. Ці ради залучають випускників вузів до участі в науково-технічних конференціях, різних технічних і економічних гуртках: приділяють увагу молодим фахівцям, які проявили спроможності до раціоналізаторської і

винахідницької роботи, сприяють розвитку у них творчої ініціативи, постійного підвищення ділової кваліфікації, створення умов для якнайшвидшого набуття досвіду роботи і вміння керувати трудовими колективами.

Загальна схема роботи з молодими фахівцями на підприємстві:

Будь-яка форма чи вид мотивації безпосередньо впливають на трудову діяльність особистості. Особливо актуально це для молодого покоління. Саме мотивація допомагає нам швидше адаптуватися в трудовій сфері. То ж взаємозв'язок між мотивацією і трудовою адаптацією дуже міцний.

Література:

1. <http://iqholding.com.ua/blogs/adaptatsiya-molodi-do-profesiinoi-diyalnosti>
2. <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B4%D1%8C>

Annotation: «Only a small number of people are subject to internal motivation. These are the people who, after thinking for a long time about their own behavior and the reason for its occurrence, eventually stop the need to push motivation from the outside, and are able to start any work autonomously, focusing on their own feelings. It is from internal motivation that labor adaptation depends.»

Key words: motivation, labor adaptation, young generation, adaptability, labor activity.

***Науковий керівник – Біліченко О. С., канд. екон. наук,
доцент кафедри економічної теорії і суспільних наук,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв***

ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЖІНКИ І СІМ'Я

Д. О. Письменна, здобувач вищої освіти групи ГРС 2/1

факультету менеджменту, МНАУ

Анотація: Гендерна рівність відіграє важливу роль у забезпеченні соціального розвитку. Дослідження, проведені в цій галузі, демонструють позитивне забезпечення гендерної рівності у правах жінок та досягнення у соціальній, економічній та політичній сферах. У свою чергу, позитивні юридичні, соціальні та економічні досягнення жінок сприяють розвитку суспільства в цілому.

Ключові слова: гендерна рівність, самореалізація жінок, суспільна концепція, психологія трудової діяльності, професійний розвиток жінки.

Під впливом феміністичного руху, що розпочався у 20 столітті, відбулося зміщення соціального становища жінок у напрямку загально визнаного соціального статусу чоловіків. На сьогодні жінка має рівні права та обов'язки з рівнем чоловіка.

В епоху капіталізму в процесі індустріалізації жінки все більше втягувались у процес суспільного виробництва, що вимагало від них особистих якостей, властивих гендерній поведінці чоловіків, тобто - набуття характеристик чоловічої психології. Щоб впоратися з новими професійними обов'язками та соціальними функціями, жінка повинна здобути відповідні знання, розвинути соціальні навички. Ствердження нового статусу жінок послабило домінування чоловіків над «слабкою» статтю [1].

Складові процесу самореалізації жінок, які відповідають потребам у корисності (задоволеність роботою, здатність зробити щось корисне, значуще, добре) та критерії досягнення цінностей (професіоналізм, спілкування, матеріальна винагорода). Можливість розвиватися та реалізовувати свій потенціал є свідченням акценту на подальшому творчому розвитку. Такі «егоїстичні» цінності, як кар'єрне зростання та підвищення соціального статусу, займають останні місця. Побудова кар'єри не є головним завданням жінки, адже згідно зі стереотипами, основною сферою діяльності жінки є сім'я. Але велика кількість

розлучень ставить питання про забезпечення, тому жінка завжди має бути готова до того, що їй доведеться самотійно забезпечувати сім'ю [2].

Професійний успіх жінок оцінюється тоді, коли він відповідає суспільній концепції гендерної ролі.

Гендерна рівність відіграє важливу роль у забезпеченні соціального розвитку. Дослідження, проведені в цій галузі, демонструють позитивне забезпечення гендерної рівності у правах жінок та досягнення у соціальній, економічній та політичній сферах. У свою чергу, позитивні юридичні, соціальні та економічні досягнення жінок сприяють розвитку суспільства в цілому. Поліпшення правового статусу жінок, сприяння гендерній рівності та досягнення ефективної гендерної рівноваги є важливим аспектом соціального розвитку. У демократичних спільнотах питання узгодження сімейного та професійного життя жінок та чоловіків, надаючи їм можливість реалізувати свої рівні права, сьогодні проголошується однією з основних складових вирішення соціальних проблем. Досягнення гендерної рівності, її впровадження в систему зв'язків з громадськістю - це основна цінність, яка визначає реальні зміни в економічному, гуманітарному, соціальному вимірах і є потужним резервом прогресу будь-якої держави [3].

Результати дослідження американських психологів показують, що жінкам подобається працювати з таких причин: робота дає відчуття значущих намірів і стабільності, спільність з колегами, працівниками, приносить дохід, який є основою їх власної безпеки; створює можливість виконувати обов'язки дорослої та зрілої людини; допомагати іншим людям. [5].

Дослідження професійного зростання та кар'єрного розвитку жінок є відносно новою галуззю, навіть беручи до уваги, що сама психологія професійної діяльності лише трохи перевищує дев'яносто років. Психологи Н. Бец та Л. Фіцджеральд вважають, що ставлення до жіночої кар'єри є результатом двох широко поширених переконань.

Перше з них – ідея материнських обов'язків (головна життєва цінність жінок – їх домашні справи і виховання дітей) . В історичній ретроспективі, якщо

жінки й виконували роботу за межами дому, то вони займали стримані посади і не мали можливості для кар'єрного зростання, або така можливість була рідкісною. Було прийнято вважати, що жінка просто працює, а не робить кар'єру. Їх розглядали як таких, які не мають суттєвого значення і впливу в колективі, оскільки вони мало працювали та виконували незначущу роботу.

Друге поширене переконання стосується психології трудової діяльності жінок і полягає в тому, що теорії, що описують кар'єру чоловіків, автоматично використовуються для аналізу кар'єри жінок. Зазвичай вони не беруть до уваги, що у більшості жінок є маленькі діти, тому вони можуть не працювати повний робочий день, оскільки вони беруть участь у їх вихованні. Вони також можуть працювати неповний робочий день, поєднуючи роботу та навчання. Оскільки в більшості закладів зазвичай люди працюють повний робочий день і без перерв, для багатьох жінок зростання професійної кар'єри стає важким [6].

Досягнення життєвих планів для сім'ї не може бути мірилом розвитку особистості: за нашими даними, досягнення жінки в сімейній сфері не підвищують самооцінку. Серед характеристик, які допомагають жінці реалізувати себе в сімейній сфері, виділяється акцент на міжособистісну взаємодію, альтруїзм, оптимізм, активність життєвої позиції та емоційність. Риси, що перешкоджають цій типовій самореалізації, - ідеалізація стосунків з іншими, низький рівень вимог, пасивність життєвої позиції та схильність до покірної поведінки [4].

Жінка, яка обирає режим самореалізації «сім'я та кар'єра одночасно», може відчувати перевантаження, брак часу та енергії для бажаної якості всіх обов'язків, що призводить до почуття провини перед чоловіком та дітьми. Множинність відповідальності часто призводить до вибору неперспективних професій, які не потребують великих енергетичних витрат, до відмови від кар'єрного зростання [2].

Отже, провівши аналіз, я можу зробити висновок, що професійна діяльність жінки є позитивним фактором формування її особистості та особливостей. Жінкам, які досягли піку професійного розвитку, властиво: свобода рішень, думок, вони незалежні та рішучі. Жінки висловлюють емоційну рівновагу,

впевненість у собі та своїх вчинках, виражають соціальний інтерес. Жінки мотивовані працювати, досягати успіху. Жінки мають високий рівень домагань і впевнені у власних силах.

Література:

1. Говорун Г. Гендерна психологія. Київ: Академія, 2004. - 211 с.
2. Гупаловська В. А. Професійна самореалізація як чинник становлення особистості жінки: автореф. дис. канд. психол. наук: 19.00.01 / В. А. Гупаловська; Ін-т психології ім. Г. С. Костюка АПН України. – Київ, 2005. – 25 с.
3. Rea Abada Chiongson, Deval Desai, Teresa Marchiori and Michael Woolcock . The Role of Law and Justice in Achieving Gender Equality / World Development Report, 2012. Gender Equality and Development. – P. 12.
4. Горецька О.В. Психологія сім'ї : навчальний посібник для студентів спеціальності «Практична психологія», «Початкова освіта» / Олена Горецька, Наталя Сердюк. – Бердянськ :Видавець Ткачук О.В., 2015 - 216 с.
5. Гупаловська В.А. Професійна самореалізація як чинник психологічного здоров'я жінки // Матеріали укр.-польськ. конф. “Психологічні проблеми суспільства епохи трансформації”. - Львів, 2003. – 23 с.
6. Гундурова Т. Жінка та дзеркало // Часопис “І”, 2000. № 17. С. 134–152.

Annotation «Gender equality plays an important role in social development.

Research in this area has shown a positive

gender equality in women's rights and achievements in the social, economic and

political spheres. . In turn, the positive legal, social and economic achievements of women contribute to the development of society as a whole.»

"Key words: gender equality, women's self-realization, social concept, psychology of labor activity, professional development of women.

*Науковий керівник – Біліченко О. С., канд. екон. наук,
доцент кафедри економічної теорії і суспільних наук,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв*

ОСВІТА ДОРΟΣЛИХ В УКРАЇНІ

О.А. Предчук., здобувач вищої освіти групи МЕН 2/3

Анотація: В останні десятиліття кардинально змінився підхід до сприйняття інформації, а технічний розвиток забезпечив багаторазове зростання її обсягу. Освіта дорослих займає одну з основних ідей в системі розвитку та модернізації системи освіти загалом. Вона залучає до співпраці виробничий сектор та державу, є гарантом соціального захисту в галузі освіти, вирішує проблему самореалізації. В усьому світі створюються нові стратегії розвитку освіти дорослих.

Ключові слова: освіта, освітні програми, форми освіти, сприйняття інформації, навчання.

Сьогодення вимагає від сучасної людини усе нових навичок та професійних умінь. Наше життя змінюється так швидко, що фахівцю дуже складно тримати руку на пульсі нових технологічних вимог. Саме тому в останні роки інтенсифікація освітньої-інформаційної діяльності відбувається в межах загальної середньої, професійно-технічної, вищої та післядипломної освіти. Одним із напрямків державної політики є реалізація права людини на свободу освіти впродовж усіх років, залучення її до професійного та громадського життя шляхом надання необхідного рівня грамотності. Освіта є соціальною та духовною опорою життєдіяльності людини, фактором, що забезпечує національну безпеку держави, а також стабільність та розвиток суспільства. Розширення спектру освітніх програм для дорослих, є надзвичайно важливим процесом, що сприяє розвитку культури та економіки.

Освіта дорослих – це практика навчання і виховання дорослих, набуття ними актуальних навичок, умінь та знань, пов'язана з новим працевлаштуванням чи з іншою діяльністю. Вивченням освіти дорослих займається наука андрогогіка (від грец. andros – доросла людина; androgogge – керівництво, виховання). Це новий напрям знань про людину, який зберігає в собі результати всебічних досліджень процесу освіти дорослих на філософському, соціально-економічному, спеціально-педагогічному, соціально-психологічному рівнях. За останні десятиліття кардинально змінився підхід до сприйняття інформації, а технічний розвиток забезпечив багаторазове зростання її обсягу. Сьогодні, готуючи фахівців до професійної діяльності, не можливо забезпечити їх усіма необхідними

знаннями актуальними впродовж життя. Щорічно оновлюється близько 5 % теоретичних і 20 % професійних знань. Навчання протягом життя в усьому світі, і особливо у розвинених країнах, стає усе більш важливою сферою освітніх послуг [1].

Існують три основні форми освіти: формальна, неформальна, інформальна. Формальна освіта – початкова, загальна середня освіта, середня професійна освіта, вища освіта, освіта після закінчення закладів загальної освіти кваліфікації й перепідготовка фахівців і керівників з вищою і середньою професійною освітою в інститутах, на факультетах і курсах підвищення кваліфікації й професійної перепідготовки.

Неформальна освіта – професійно спрямовані й загальнокультурні курси навчання в центрах освіти дорослих.

Інформальна освіта – індивідуальна пізнавальна діяльність, що супроводжує повсякденне життя, реалізується за рахунок власної активності індивідів в оточуючому культурно-освітньому середовищі їх спілкування, відвідування установ культури, подорожі, засоби масової інформації тощо [2].

Європейська Комісія об'єднала різні освітні ініціативи в єдину Програму навчання протягом життя (Lifelong Learning Programme). Стратегія зайнятості, визначає головні принципи політики розвитку life education (навчання протягом життя), звертаючи увагу на дефіцит робочої сили з відповідними навичками та заохочує здійснювати всебічні стратегії навчання для забезпечення громадян необхідними знаннями. Керівні принципи визначають необхідність збільшення інвестицій в людські ресурси, особливо через навчання дорослих підприємствами [3]. Стан розвитку освіти протягом життя постійно перебуває в центрі уваги різноманітних європейських інститутів. Зокрема, регулярно проводяться відповідні статистичні дослідження. В одному з останніх цільова група для отримання статистичних даних щодо навчання протягом життя включає людей у віці між 25 і 64 [4].

В Україні освіта протягом життя перебуває на етапі свого формування, оскільки не є врегульованим питання інтеграції позашкільної освіти в загальну

освітню систему країни, залишаються осторонь ключові проблеми забезпечення і контролю якості та визнання неформальної освіти. Не існує офіційної статистики освіти дорослих, відсутні спеціальні концепції та програми.

Навчання протягом життя займає головні позиції у світових освітніх процесах. Це питання є базовим у тенденції сучасного розвитку людства. Тому для України вкрай важливо найближчим часом вжити дієві заходи для подолання перешкод належного формування цієї сфери. Міністерство освіти і науки України пропонує для громадського обговорення проєкт закону «Про освіту дорослих». Основними цілями якого є:

- створити умови для розвитку освіти дорослих на принципах комплексного розуміння її суспільної цінності та значущості;
- визначити пріоритетні напрями освіти дорослих, які б, зокрема, забезпечили формування в дорослих осіб ключових навичок, рекомендованих Європейським Союзом для освіти впродовж життя;
- упорядкувати систему освіти дорослих;
- визначити основи співробітництва між державою, органами місцевого самоврядування та провайдерами освіти дорослих;
- закласти правові основи діяльності нових інституцій у сфері освіти дорослих [5].

Отже, навчання у продовж життя є надзвичайно важливим для розвитку суспільства. Це можливість пізнати світ глибше та розширити коло своїх можливостей. Освіта дорослих займає одну з основних ідей в системі розвитку та модернізації системи освіти загалом. Вона залучає до співпраці виробничий сектор та державу, є гарантом соціального захисту в галузі освіти, вирішує проблему самореалізації. У усьому світі створюються нові стратегії розвитку освіти дорослих. Для України вкрай важливою є проблема доступності змістовного інформаційного контенту, який дав б можливість ознайомлюватися з програмами фінансування, стажування, перекваліфікації, здобуття нових навичок для дорослого населення. Навчання протягом життя на національному рівні повинно бути визначене як повноправне освітнє поле з відповідною увагою

до контролю й перевірки якості та забезпеченням визнання різноманітних форм освіти.

Література

1. Левченко І. Освіта дорослих як наукова проблема. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*: зб. наук. пр. / [редкол. Л.Б. Лук'янова (голова) та ін.]; Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України. Київ; Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2015, Вип. 2(11). С. 45–54.

2. Лук'янова Л. Розвиток освіти дорослих: сучасні реалії, тенденції і перспективи. *Концептуальні засади розвитку освіти дорослих: світовий досвід, українські реалії і перспективи*: зб. науко. ст. / [колектив авторів]; за ред. Кременя В.Г., Ничкало Н.Г.; укл. Аніщенко О.В., Лук'янова Л.Б. НАПН України. Київ; Ніжин: Видавець ТОВ «Видавництво «Знання України», 2018, Вип. 5. С. 21-30.

3. European Employment Strategy: сайт. URL: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=101&langId=en>.

4. Quality Report on the European Union Labour Force Survey 2007: сайт. URL: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-RA-09-015/EN/KS-RA...

5. Законопроект про освіту дорослих: основні положення 2020: офіційний веб-сайт. URL: <https://osvita.ua/vnz/76707/>

Annotation: «In recent decades, the approach to the perception of information has changed dramatically, and technical development has provided a multiple increase in its volume. Adult education is one of the main ideas in the system of development and modernization of the education system in general. It involves the production sector and the state, is a guarantor of social protection in education, solves the problem of self-realization. New strategies for the development of adult education are being developed all over the world.»

Key words: education, educational programs, forms of education, perception of information, training.

*Науковий керівник – Біліченко О. С., канд. екон. наук,
доцент кафедри економічної теорії і суспільних наук*

МЕХАНІЗМ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ МОЛОДІ

Д. Т. Ковальова, здобувач вищої освіти групи ГРС 2/1

факультету менеджменту, МНАУ

Анотація: В останні роки частіше спостерігається відхилення від загальних соціальних норм поведінки, що інакше називається девіантною форми поведінки. Девіантна поведінка молоді може бути викликана і внаслідок неможливості реалізації своїх природних здібностей, тобто індивідуальних особливостей людини, які є умовою виконання нею будь-якої діяльності.

Ключові слова: девіантна поведінка, порушення поведінки, генетика, стресові фактори, девіація.

В умовах соціальної кризи людина перебуває у складному стані вибору цінностей, пріоритетів та засобів адаптації, і ця проблема є одною з найбільш серйозних в молодіжному середовищі.

Основною причиною відхилення молодих людей є соціальна несправедливість – це явище відображає нееквівалентний характер соціальних взаємовідносин і взаємин, пронизує всю систему соціальних відносин. Наслідки соціальної несправедливості на макрорівні можуть проявлятися у формі аномії, соціального конфлікту та соціальної субкультурної диференціації:

1. статево-вікові спільноти (дитяча субкультура, молодіжна, чоловіча, жіноча тощо);
2. соціально-професійні спільноти (субкультура робітників, інтелігенції, еліти, злочинні субкультури та ін.);
3. релігійні спільноти.), послаблення соціальних зв'язків та соціального контролю.

Згідно результатам дослідження психологів-фахівців Київського обласного центру соціальних служб для молоді, серед молоді можна виділити наступні види порушень поведінки: прогули занять і окремих днів в навчальних закладах; втечі з дому; крадіжки (пограбування в вигляді вимагання грошей у слабких); дрібні спекуляції; участь в бійках; конфлікти в родинях, вживання алкоголю, тютюну,

наркотиків; зловживання снодійними і транквілізаторами; токсиматичні випадки; девіації сексуальної поведінки; схильність до суїцидальної поведінки тощо.

Це призводить до виникнення девіантної поведінки і деструктивної форми психічного розвитку.

Також одним з механізмів суспільного розвитку виступають позитивні девіації, що є соціальною творчістю.

Ця діяльність не обмежується копіюванням відомих речей, але може також породити нові, різні та якісно нові духовно-етичні цінності. Тому розуміння творчості – це механізм матеріального розвитку, це формування нових форм. Творчість та негативна девіація – форма соціальної діяльності, тобто відхилення від загальних соціальних норм може бути об'єктивно корисною і прогресивною. Це механізм суспільства або механізм, який є шкідливим для суспільства і затримує його розвиток.

Таким чином, в умовах соціальної аномії відбувається катастрофічне зростання усіх видів негативної поведінки, порушення усіх соціальних норм (окрім хибних). Невизначеність пермісивного стану суспільства породжує втрату соціальних орієнтирів, соціальної опори, звичних гарантів безпечного та забезпеченого існування, що викликає у людей розгубленість, робить їх сприятливими до різних екстремістських проявів, тобто провокує девіантну поведінку, оскільки спостерігається невизначеність нормативної системи, невизначеність у критеріях дозволеного, відсутність чітких процедур та відповідальності за скоєне. Подальше поглиблення кризи матиме ще більший руйнівний вплив на ціннісний світ населення України та на розповсюдження негативної девіантної поведінки, на ще більше послаблення соціального контролю, на легалізацію більшості видів девіації та на продукування крайніх форм відхилень, відчуження від загальнолюдських цінностей.

Причиною виникнення девіантної поведінки молоді, з точки зору багатьох психологів, може бути викликана і внаслідок неможливості реалізації своїх природних здібностей, тобто індивідуальних особливостей людини, які є умовою виконання нею будь-якої діяльності. Водночас значний вплив на формування

особистості підлітка впливає стиль взаємин із батьками, який тільки частково зумовлений їх соціальним і матеріальним станом.

Сучасні вчені виділяють причини девіантності молоді, пов'язані з соціально-економічними і політичними потрясіннями, морально-естетичною і правовою нестабільністю розвитку нашої країни. У цьому контексті значним чином на девіантну поведінку підлітків впливає «джерельна база» пізнання неповнолітнім навколишнього світу. Процес пізнання підлітком тих чи інших антисуспільних форм поведінки багато в чому залежить від інтелектуального рівня і соціальної спрямованості інформації, яка надається з боку засобів масової інформації, зокрема телебачення.

Серед основних факторів впливу на відхилення підлітків від соціально встановлених норм поведінки учені виокремлюють: індивідуальні особливості особистості; зовнішні фактори впливу; зростання агресивності підлітків.

На думку Зінченко С. М., в основі формування девіантної поведінки є взаємодія біологічних чинників та факторів навколишнього середовища.

Біологічні фактори ризику: генетичний ризик (при цьому не доведено, що існує пряма залежність передачі девіантної поведінки через гени, мається на увазі передача конституційно-типологічних рис), гормональні фактори (наприклад, андрогени статевих залоз хлопчиків-підлітків пов'язані з агресивною поведінкою), нейрохімічні чинники, нейрофізіологічна реактивність.

Соціальні стресові фактори: сімейні фактори (психічні захворювання батьків, алкоголізм, наркоманія; стійкі та важкі проблеми у стосунках між батьками, а також жорстокість та занедбаність; імпульсивно-агресивний стиль поведінки в родині), вплив малої референтної групи, особливо з асоціальними формами поведінки, економічні негаразди, проблема зайнятості тощо.

Таким чином, молодь сьогодні знаходиться перед проблемою розробки життєвої стратегії, моделі майбутнього життя, які передбачають вибір засобу життя, напрямків, визначення головних цілей життя. Можна констатувати, що для значної кількості молоді протиправна, асоціальна поведінка визначається

нормальною для своєї вікової когорти. Тобто спостерігається інституалізація девіації, перетворення її на соціально прийнятий тип поведінки.

Отже, суспільство, для зниження девіацій в молодіжному середовищі, повинно суворо дотримуватися законів розвитку особистості, тому що без цього ліквідувати окремі види девіантної поведінки фактично неможливо.

Література

1. Остапенко Г. С., Остапенко Р. І. Аналіз особливостей особистості підлітків з девіантною поведінкою *Перспективи науки і освіти*. 2013. № 1. С. 54-60.

2. Бахадова, Е.В. Неблагополучна сім'я як фактор формування девіантної поведінки дітей *Питання психології*. 2009. № 1. С. 37-50.

Annotation: «In recent years, there have been more frequent deviations from general social norms of behavior, otherwise known as deviation forms of behavior. The cause of deviant behavior of young people can be caused by the impossibility of realizing their natural abilities, individual characteristics of man, which are a condition for the performance of any activity»

Key word: deviant behavior, behavioral disorders, genetics, stressors, deviation.

*Науковий керівник – Біліченко О. С., канд. екон. наук,
доцент кафедри економічної теорії і суспільних наук,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв*

ЗМІСТ

ЯКІСНА ІНВЕРТАРИЗАЦІЯ – ЗАПОРУКА ЗНИЖЕННЯ РИЗИКІВ ПРИ ПРИЙНЯТТІ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ <i>О.С. Кравчук, Д.О. Світяцук</i>	5
РОЛЬ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ ПІДПРИЄМСТВА <i>І. В. Нестерчук</i>	7
ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ <i>І. В. Сухорукова</i>	10
ФІНАНСОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ <i>І. І. Недбайло</i>	12
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ КАПІТАЛ ЯК НЕОБХІДНА СКЛАДОВА ІННОВАЦІЙ <i>О. В. Самбурська</i>	15
ЗЕЛЕНІ ПУБЛІЧНІ ЗАКУПІВЛІ В УКРАЇНІ <i>М. С. Каземирчик</i>	18
ПАРТНЕРСТВО ТА СПІВПРАЦЯ ЕКОЛОГІЧНИХ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ <i>М.Ю. Василенко</i>	21
ЗАХИСТ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ У ГЛОБАЛЬНОМУ ПРОСТОРІ <i>Ю.С. Доценко</i>	24
РЕАЛІЗАЦІЯ ПІДХОДІВ З НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ ДЛЯ БЮДЖЕТНОЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ <i>К.М. Сабатовська</i>	26
ТРАНСКОРДОННА ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ <i>О. І. Федик</i>	28
ВПЛИВ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ НА ЖИТТЯ ГРОМАДЯН В УКРАЇНІ ТА СВІТІ <i>Берідзе С.З.</i>	32
ПОДАТКОВІ ПІЛЬГИ В УКРАЇНІ <i>Семенюк А.І.</i>	34
ПРОЄКТНЕ ФІНАНСУВАННЯ ЯК СВОЄРІДНА ФОРМА ІННОВАЦІЙНОГО БІЗНЕСУ: РОЛЬ ТА ФУНКЦІЇ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ <i>І.О. Ческідова</i>	37
ФІНАНСОВА ДІЯЛЬНІСТЬ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ В УМОВАХ ТЕХНОЛОГІЧНОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА <i>І.Д. Казновська</i>	41
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СТРАХУВАННЯ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ <i>Сизоненко Ю.С.</i>	44
РИНОК СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ УГІДЬ В УКРАЇНІ <i>А. А. Феттер</i>	48
МЕХАНІЗМИ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ТА ДЕТЕРМІНАЦІЇ ПОВЕДІНКИ ІНДИВІДА <i>Ю.А. Алямовська</i>	51
РОЛЬ СОЦІАЛЬНИХ ІНСТИТУТІВ У ФУНКЦІОНУВАННІ ТА РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА <i>А.В. Бондаренко</i>	54
ГРОМАДСЬКА ДУМКА: РЕСУРСИ ТА МЕХАНІЗМИ ЇЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ <i>В. В. Бондаренко</i>	57
СТИЛЬ КЕРІВНИЦТВА <i>К. С. Гетманцева</i>	60
СТРУКТУРА СУЧАСНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА <i>В.М. Дусанова</i>	63

МОТИВАЦІЯ ТА ТРУДОВА АДАПТАЦІЯ МОЛОДІ <i>М.О. Марцун</i>	68
ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЖІНКИ І СІМ'Я <i>Д. О. Письменна</i>	72
ОСВІТА ДОРΟΣЛИХ В УКРАЇНІ <i>О.А. Предчук</i>	76
МЕХАНІЗМ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ МОЛОДІ <i>Д. Т. Ковальова</i>	80

Наукове електронне видання

МАТЕРІАЛИ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ

6-7 жовтня 2021 рік

м. Миколаїв, Україна

Технічний редактор: Федик О.І.
Комп'ютерна верстка: Федик О.І.

Відповідальність за надані матеріали несуть здобувачі вищої освіти та керівники. Усі учасники освітнього процесу попереджені про необхідність дотримання академічної доброчесності.

Миколаївський національний
аграрний університет, 2021